

บันทึกข้อความ

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง
 เลขรับ 3061
 วันที่ 10 ส.ค. 2565
 เวลา 15.54 น.

ส่วนราชการ งานวิชาการ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร. 3740

ที่ อว 0605.19/-

วันที่ 9 สิงหาคม 2565

เรื่อง ขอส่งสรุปรายงานผลการดำเนินกิจกรรมโครงการค่ายวิชาการ COPAG X High School Students :
 ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565

เรียน คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง

ตามที่งานวิชาการระดับปริญญาตรี วิทยาลัยการเมืองการปกครอง ได้รับอนุมัติดำเนินการ
 จัดกิจกรรมโครงการค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับ
 นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565 ในวันที่ 21 กรกฎาคม 2565 เวลา 08.30 - 17.00 น.
 ณ โรงเรียนอนุคุณนารี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ นั้น

บัดนี้การจัดกิจกรรมโครงการค่ายวิชาการฯ ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว เพื่อให้ผลการจัดกิจกรรม
 โครงการ ฯ ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ข้าพเจ้าจึงขอส่งสรุปรายงานผลการจัดกิจกรรมโครงการค่ายวิชาการ
 COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
 ประจำปีการศึกษา 2565 ดังรายละเอียดที่แนบมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ

เรียน คณบดี

- เพื่อโปรดทราบ
- เพื่อโปรดพิจารณาสั่งการ
- เพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ/ลงนาม
- เห็นควรมอบหมาย/แจ้ง..... 1. รศ.ดร.วิมลรัตน์

๗
 (นางสาวเกษราภรณ์ คลังแสง)
 เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป

๒, น.น. กอ.โพธิ์ทอง

นางสาวเกษราภรณ์ คลังแสง

(นางนงลักษณ์ พุ่มม่วง)

คำสั่ง

- ทราบ
- อนุมัติ/อนุญาต
- ตามเสนอ
- อื่นๆ.....

หัวหน้าสำนักงานเลขานุการวิทยาลัยการเมืองการปกครอง

๗ วิ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์กัญดา วิลาชัย)
 คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง
 11 ส.ค. 2565

ผู้จัดทำ ๗
 ผ่านความเห็นชอบ
 หัวหน้ากลุ่มงานฯ .....
 หัวหน้าสำนักงานฯ .....
 รองคณบดีฯ .....

สรุปผลโครงการ

กิจกรรมค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริง
ทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565

ผู้รับผิดชอบโครงการ

อาจารย์ ดร.ประสงค์ชัย เศรษฐสุรวิชัย
นางสาวเกษราภรณ์ คลังแสง

วันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2565
ณ โรงเรียนอนุกุลนารี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

สรุปผลโครงการ

กิจกรรมค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริง
ทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565

ผู้รับผิดชอบโครงการ

อาจารย์ ดร.ประสงค์ชัย เศรษฐสุรวิชัย

นางสาวเกษราภรณ์ คลังแสง

วันที่ 21 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

ณ โรงเรียนอนุกุลนารี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

คำนำ

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม กำหนดกลยุทธ์ด้านพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ Real World Education เพื่อสร้างจุดขายใหม่ด้านการเรียนรู้ (อาทิ Social Lab, Sandbox, Real World Education) Smart Classroom การรับฟังเสียงลูกค้า การประชาสัมพันธ์หลักสูตร การบริหารวิชาการ รวมถึงการวางแผนการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาระบบคลังหน่วยกิตในอนาคต จึงได้จัดโครงการ “ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์ สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565” เพื่อเป็นการสนับสนุนขนานรับนโยบาย และกลยุทธ์การสอนของวิทยาลัยการเมืองการปกครอง และเป็นการเตรียมความพร้อมให้นิสิตในการก้าวเข้าสู่การจัดการเรียนการสอน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านวิชาการในสังคมปัจจุบัน อันส่งผลประโยชน์ต่อนิสิต บัณฑิต การดำเนินการโครงการ ฯ ได้เสร็จสิ้นเป็นที่เรียบร้อย จึงขอส่งสรุปผลการดำเนินโครงการฯ เพื่อรายงานผลการดำเนินงานแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

อาจารย์ ดร.ประสงค์ชัย เศรษฐสุริวิชญ์

นางสาวเกษราภรณ์ คลังแสง

กลุ่มงานวิชาการและพัฒนานิสิต

สารบัญ

เรื่อง		หน้า
คำนำ		
สารบัญ		
ส่วนที่ 1	ส่วนนำ.....	1
	หลักการและเหตุผล.....	1
	วัตถุประสงค์ของโครงการ.....	1
	ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ.....	2
	ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
ส่วนที่ 2	วิธีดำเนินการ.....	4
	กลุ่มเป้าหมาย/ผู้เข้าร่วมโครงการ.....	4
	เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล/การประเมินผลโครงการ.....	4
	วิธีการรวบรวมข้อมูล.....	4
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	4
	เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	5
ส่วนที่ 3	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	6
	สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	6
	ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	6
	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	6
ส่วนที่ 4	สรุปผลการดำเนินการ.....	15
	สรุปผลการดำเนินการ.....	15
	ปัญหาและอุปสรรค.....	16
	ข้อเสนอแนะ.....	17
ส่วนที่ 5	ภาคผนวก.....	18

ส่วนที่ 1 ส่วนนำ

หลักการและเหตุผล

กิจกรรมค่ายวิชาการ เป็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้การสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ เพื่อต้องการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเพิ่มแนวทางในการศึกษาเรียนรู้ของนักเรียน ที่ครูและนักเรียน ร่วมกันกำหนดเรื่องราว ที่จะจัดกิจกรรมค่ายให้สอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระ โดย ยึดถือความแตกต่างระหว่างบุคคล และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และ พัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็ม ศักยภาพ การจัดกระบวนการเรียนรู้ ต้องสอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในฐานะเป็นหน่วยงานที่จัดการเรียนการ สอนทางด้านรัฐศาสตร์ได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเพื่อเตรียมความพร้อม รวมถึงการสร้าง แรงบันดาลใจให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความสนใจทางด้านรัฐศาสตร์ โดยจัดผ่านกิจกรรม “ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565” เพื่อเป็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้การสอนในกลุ่มสาระ การเรียนรู้ทางสังคมศาสตร์ เพื่อเพิ่มแนวทางในการศึกษาเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ เรียนรู้ในเนื้อหารายวิชา รวมถึงกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องที่เป็นการเรียนเสมือนจริงใน ระดับอุดมศึกษา เช่น การเรียนการสอนในรายวิชาการเมืองการปกครอง รัฐประศาสนศาสตร์ ความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศ ค่ายวิชาการสานฝันสิ่งหน้าตาล รวมถึงการที่นักเรียนได้เข้ามานั่งเรียน ณ วิทยาลัยการเมือง การปกครอง เป็นต้น

วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการเมือง การปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- 2) เพื่อเป็นการปูความรู้พื้นฐานทางการเมืองการปกครอง รัฐประศาสนศาสตร์ และความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่สนใจเข้าศึกษาต่อทางด้านรัฐศาสตร์ก่อนเข้าสู่การ เรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา
- 3) เพื่อเป็นการเตรียมการวางแผนการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาระบบคลังหน่วยกิตในอนาคต
- 4) เพื่อเป็นการบริการวิชาการทางด้านเตรียมความพร้อมในการเข้าศึกษาต่อทางด้านรัฐศาสตร์ ก่อนเข้าสู่การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ

วัน เวลา และสถานที่จัดโครงการ: (ระบุวันเริ่มต้น และวันสิ้นสุดโครงการ/กิจกรรม)

วันศุกร์ที่ 21 กรกฎาคม 2565 เวลา 08.30 -17.00 น.

สถานที่ โรงเรียนอนุกุลนารี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

กลุ่มเป้าหมาย/ผู้เข้าร่วมโครงการ :

- 1) กลุ่มเป้าหมายของโครงการ จำนวน (72) คน ประกอบด้วย
  - 1.1) คณะครูโรงเรียนอนุกุลนารี จำนวน 2 คน
  - 1.2) นักเรียน จำนวน 70 คน
- 2) วิทยากรและผู้ประสานงานโครงการ (ผู้จัดโครงการ) จำนวน (8) คน
  - 2.1) คณาจารย์วิทยาลัยการเมืองการปกครอง จำนวน 5 คน
  - 2.2) ผู้ประสานงานโครงการ จำนวน 3 คน

ตัวชี้วัดโครงการ

1.1 ตัวชี้วัดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

ที่	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	เป้าหมาย	เครื่องมือในการวัด
1)	ความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนการสอนทางรัฐศาสตร์ของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนนักเรียนที่เข้าร่วม	- การสอบปลายภาค - การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน
2)	ทักษะความรู้ทางด้านรัฐศาสตร์ของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของจำนวนนักเรียนที่เข้าร่วม	- วิเคราะห์จากเอกสาร - การฝึกปฏิบัติ - ค่ายวิชาการ - เหมืองรางวัล

1.2 ตัวชี้วัดความสำเร็จการบริหารจัดการโครงการ

ที่	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	เป้าหมาย	เครื่องมือในการวัด
1)	จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด	ใบลงทะเบียน
2)	ความพึงพอใจของนักเรียนเข้าร่วมโครงการ	ไม่น้อยกว่า 4.00 คะแนน (จากคะแนนเต็ม 5)	แบบประเมินความพึงพอใจ

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนอนุกุลนารี รู้จักหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- 2) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนอนุกุลนารี มีความรู้พื้นฐานทางด้านรัฐศาสตร์ทั้งด้านการเมืองการปกครอง รัฐประศาสนศาสตร์ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ก่อนเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษา
- 3) วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สามารถนำผลการดำเนินกิจกรรมมาวางแผนการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาระบบคลังหน่วยกิตในอนาคต
- 4) วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สามารถให้บริการวิชาการทางด้านการเตรียมความพร้อมในการเข้าศึกษาต่อทางด้านรัฐศาสตร์ก่อนเข้าสู่การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ส่วนที่ 2 วิธีดำเนินการ

กลุ่มเป้าหมาย/ผู้เข้าร่วมโครงการ

ผู้เข้าร่วมโครงการ

- 1) กลุ่มเป้าหมายของโครงการ จำนวน (72) คน ประกอบด้วย
  - 1.1) คณะครูโรงเรียนอนุกุลนารี จำนวน 2 คน
  - 1.2) นักเรียน จำนวน 70 คน
- 2) วิทยากรและผู้ประสานงานโครงการ (ผู้จัดโครงการ) จำนวน (8) คน
  - 2.1) คณาจารย์วิทยาลัยการเมืองการปกครอง จำนวน 5 คน
  - 2.2) ผู้ประสานงานโครงการ จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล/การประเมินผลโครงการ

- 1) แบบสอบถามความพึงพอใจในการจัดโครงการ (ออนไลน์)
- 2) วิเคราะห์สรุปผลการดำเนินงาน เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงการจัดโครงการในครั้งต่อไป
- 3) จัดทำรูปเล่มสรุปผลการดำเนินโครงการ

วิธีรวบรวมข้อมูล

- 1) ดำเนินการจัดทำแบบสอบถามตามจำนวนกลุ่มเป้าหมาย
- 2) ดำเนินการแจกแบบสอบถามกับผู้เข้าร่วมโครงการ
- 3) รวบรวมแบบสอบถามและตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม
- 4) นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การติดตามและประเมินผลโครงการ เช่น

- 1) แบบประเมินผลโครงการ
- 2) ภาพถ่ายและรายชื่อผู้เข้าร่วมโครงการ
- 3) รายงานผลการจัดโครงการ/กิจกรรมต่อคณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนระดับระดับความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการฯ แปลงมาตราส่วนประเมินค่า เป็นน้ำหนักคะแนน ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้

ตอบมากที่สุด	ให้คะแนน	5	คะแนน
ตอบมาก	ให้คะแนน	4	คะแนน
ตอบปานกลาง	ให้คะแนน	3	คะแนน
ตอบน้อย	ให้คะแนน	2	คะแนน
ตอบน้อยที่สุด	ให้คะแนน	1	คะแนน

แล้วนำมาหาค่าเฉลี่ย เพื่อจัดอันดับของระดับความคิดเห็น และได้แปลความหมายใน การประเมินค่าคะแนนเฉลี่ยของแต่ละข้อว่าอยู่ในระดับใด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.51 - 5.00	หมายถึง	พึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.51 - 4.50	หมายถึง	พึงพอใจอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.51 - 3.50	หมายถึง	พึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.51 - 2.50	หมายถึง	พึงพอใจอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.50	หมายถึง	พึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการแปลความหมายของข้อมูล ผู้รับผิดชอบโครงการจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

$\bar{x}$ แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ลำดับขั้นตอนในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้รับผิดชอบโครงการได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม/แบบประเมิน

ตอนที่ 2 ความคาดหวังก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการ

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจในของผู้เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม/แบบประเมิน

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม/แบบประเมิน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	19	26.76
หญิง	52	73.24
รวม	71	100.00
2. ประเภทผู้เข้าร่วม		
นักเรียน	70	98.59
ครู	1	1.41
รวม	71	100.00

ตาราง 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม/แบบประเมิน (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. สังกัดหน่วยงาน		
โรงเรียนอนุคุณนารี	71	100.00
รวม	71	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการ “ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565” จำนวน 71 คน เป็นเพศชาย จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 26.76 และเป็นเพศหญิง จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 73.24

กลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการ “ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565” เป็นนักเรียน จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 98.59 และเป็นครู จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 1.41

กลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการ “ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565” สังกัดโรงเรียนอนุคุณนารี จำนวน 171คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

ตอนที่ 2 ความคาดหวังก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ

ตารางที่ 2 ความคาดหวังก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ

ความคาดหวังก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคาดหวัง
1. ก่อนเข้าร่วมโครงการ	3.24	0.88	ปานกลาง
2. หลังเข้าร่วมโครงการ	4.05	0.66	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคาดหวังก่อน และหลังเข้าร่วมโครงการฯ ของกลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการ “ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565” มีดังนี้ ก่อนเข้าร่วมโครงการ ผู้เข้าร่วมโครงการมีระดับความคาดหวังอยู่ระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.24$, S.D = 0.88) และหลังเข้าร่วมโครงการ ผู้เข้าร่วมโครงการ ฯ มีระดับความคาดหวังอยู่ระดับมาก ($\bar{x} = 4.05$, S.D = 0.66)

2.1 ท่านมีความคาดหวังก่อนที่จะเข้าร่วมโครงการ ในครั้งนี้ว่าท่านจะได้รับความรู้และสิ่งที่เป็นประโยชน์ในด้าน

1. ด้านรัฐศาสตร์ ความรู้ทั่วไป
2. ทางด้านการเมืองในประเทศและนอกประเทศ
3. กฎหมายและการเมือง
4. ได้รับความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรในการเรียนมหาวิทยาลัย
5. ด้านความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย และการปกครอง
6. สร้างแรงบันดาลใจให้กับ1ในมุมมองนักรัฐศาสตร์ และได้สัมผัสกับอาจารย์ผู้สอนในระดับมหาวิทยาลัย
7. สิ่งที่เป็นประโยชน์ในด้านความรู้ทางรัฐศาสตร์ การปกครอง และมุมมองใหม่ๆในการศึกษา
8. การศึกษาต่อ
9. ได้ความรู้พื้นฐานในทางรัฐศาสตร์เพื่อไปศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย
10. การศึกษาต่อในด้านรัฐศาสตร์
11. ในด้านรัฐศาสตร์ สังคม เพื่อศึกษาต่อในระดับมหาลัย

2.2 หลังจากที่ท่านเข้าร่วมโครงการในครั้งนี้แล้ว ท่านคิดว่าจะนำความรู้และสิ่งที่เป็นประโยชน์ในครั้งนี้ไปใช้ได้จริงตรงตามวัตถุประสงค์ของท่านใน ข้อ 2.1

1. ตรงตามวัตถุประสงค์
2. นำความรู้ไปศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย
3. ใช้ศึกษาต่อมหาวิทยาลัย
4. ใช้ได้จริง
5. มีความรู้ในด้านที่กล่าวในข้อ2.1เพิ่มมากขึ้น มีความรู้ทางรัฐศาสตร์การเมืองมุมมองใหม่ๆเพิ่มขึ้น ทำให้เข้าใจความเป็นรัฐศาสตร์มากขึ้น
6. ทำให้ผู้เรียนได้เพิ่มเติมความรู้รวมทั้งได้มุมมองใหม่ๆจากอาจารย์ผู้สอนทางรัฐศาสตร์ รวมทั้งเทคนิคการสอนที่หลากหลาย
7. สามารถนำไปใช้ได้ตามจริง
8. เกี่ยวกับการเมืองในแต่ละวัน
9. นำมาศึกษาต่อเพื่อให้เกิดประโยชน์
10. อาจจะนำไปสอนต่อให้กับผู้ที่ไม่รู้

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจในของผู้เข้าร่วมโครงการ

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ต่อระดับความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมรวมรายด้าน

ประเด็นความพึงพอใจ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านกระบวนการและขั้นตอนการจัดกิจกรรม/โครงการ	4.24	0.97	มาก
2. ด้านความรู้ความเข้าใจ	3.96	0.97	มาก
3. ด้านวิทยากร	4.62	1.04	มากที่สุด
4. ด้านกิจกรรม	3.86	1.00	มาก
5. ด้านการให้บริการ	4.22	1.05	มาก
6. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.94	1.03	มาก
รวมรายด้าน	4.14	0.95	มาก

จากตารางที่ 3 ระดับความพึงพอใจของกลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการ “ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565” ภาพรวมรายด้านทั้ง 6 ด้าน พบว่า กลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการ “ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565” มีความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.14$, S.D = 0.95) เมื่อพิจารณารายด้าน ลำดับแรก พบว่า กลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการ ฯ มีความพึงพอใจด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับวิทยากร อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.62$, S.D = 1.04) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการและขั้นตอนการจัดกิจกรรม/โครงการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.324$, S.D = 0.0.97) ลำดับที่สาม คือ ด้านการให้บริการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.22$, S.D = 1.05) ลำดับที่สี่ คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.96$, S.D = 0.597) ลำดับที่ห้า คือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.94$, S.D = 1.03) และด้านที่หก คือ ด้านกิจกรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.86$, S.D = 1.00) ตามลำดับ

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ต่อระดับความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมรายด้าน

ประเด็นความพึงพอใจ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านกระบวนการและขั้นตอนการจัดกิจกรรม/โครงการ			
1.1 หัวข้อการจัดโครงการมีความน่าสนใจ เหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม	4.31	1.04	มาก
1.2 การประชาสัมพันธ์/การติดต่อประสานงานมีความเหมาะสม	4.07	1.13	มาก
1.3 ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	4.21	1.01	มาก
1.4 การจัดกิจกรรมมีประโยชน์และตรงกับความต้องการ	4.30	1.03	มาก
1.5 บรรยากาศ และการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	4.31	1.04	มาก
รวม	4.24	0.97	มาก
2. ด้านความรู้ความเข้าใจ			
2.1 ท่านมีความรู้และมีความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา รายวิชาที่สอน	3.77	1.00	มาก
2.2 ท่านได้รับความรู้และประโยชน์จากการเข้าร่วม กิจกรรมเพื่อไปปรับใช้ในการวางแผนการเรียนได้	3.99	1.01	มาก
2.3 ท่านได้รับความรู้และประโยชน์จากการเข้าร่วม กิจกรรมเพื่อไปปรับใช้ในการวางแผนการเรียนใน มหาวิทยาลัยได้	4.11	1.05	มาก
รวม	3.96	0.97	มาก
3. ด้านวิทยากร			
3.1 วิทยากรมีความรอบรู้ในเรื่องที่จัดกิจกรรมเป็นอย่างดี	4.68	1.04	มากที่สุด
3.2 วิทยากรมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้ ผู้ฟังเข้าใจ	4.61	1.05	มากที่สุด
3.3 วิทยากรมีความสามารถในการตอบปัญหาได้อย่าง ชัดเจนและตรงประเด็น	4.54	1.12	มากที่สุด
3.4 วิทยากรเปิดโอกาสให้ผู้ฟังแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนมุมมอง	4.68	1.04	มากที่สุด
รวม	4.62	1.04	มากที่สุด

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ต่อระดับความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมรายด้าน (ต่อ)

ประเด็นความพึงพอใจ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
4. ด้านกิจกรรม			
4.1 ท่านได้รับทักษะในการปฏิบัติ	3.59	1.17	มาก
4.2 ท่านมีส่วนร่วม และเรียนรู้การทำกิจกรรมเป็นทีม	3.92	1.13	มาก
4.3 ท่านได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ความบันเทิง	4.15	0.99	มาก
4.4 ท่านได้ทำความรู้จัก และสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนที่เรียนในหมวดสาระ	3.79	1.03	มาก
รวม	3.86	1.00	มาก
5. ด้านการให้บริการ			
5.1 เจ้าหน้าที่มีมนุษยสัมพันธ์ ให้คำแนะนำ ตอบข้อซักถามอย่างชัดเจน	4.35	1.04	มาก
5.2 เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม	4.37	1.05	มาก
5.3 อาหารว่าง และหรือของที่ระลึกมีความเหมาะสม	3.94	1.17	มาก
รวม	4.22	1.05	มาก
6. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก			
6.1 สภาพแวดล้อม และสถานที่ในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม	3.93	1.05	มาก
6.2 ระบบโสตทัศนูปกรณ์มีความพร้อม	4.03	1.03	มาก
6.3 เอกสารประกอบการสอนมีความเหมาะสม	3.87	1.13	มาก
รวม	3.94	1.03	มาก
รวมรายด้าน	4.14	0.95	มาก

จากตารางที่ 4 ประเมินระดับความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการ “ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565” รายด้านในประเด็นต่าง ๆ ทั้ง 6 ด้าน สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1. ด้านกระบวนการและขั้นตอนการจัดกิจกรรม/โครงการ กลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการ “ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียน

มัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565” มีความพึงพอใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.24$, S.D. = 0.97) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ลำดับแรกกลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการมีความพึงพอใจในหัวข้อการจัดโครงการมีความน่าสนใจ เหมาะสม สอดคล้องกับเนื้อหาสาระและวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 1.04) และบรรยากาศ และการมีส่วนร่วมของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 4.31$, S.D. = 01.04) รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมมีประโยชน์และตรงกับความต้องการ ($\bar{x} = 4.30$, S.D. = 1.03) ลำดับที่สี่ คือ ระยะเวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม ($\bar{x} = 4.21$, S.D. = 01.01) และลำดับที่ห้า คือ การประชาสัมพันธ์/การติดต่อประสานงานมีความเหมาะสม ($\bar{x} = 4.07$, S.D. = 1.13) ตามลำดับ

2. ด้านความรู้ความเข้าใจ กลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการ “ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565” มีความพึงพอใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.97$, S.D. = 0.97) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ลำดับแรกกลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการมีความพึงพอใจในหัวข้อท่านได้รับความรู้และประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อไปปรับใช้ในการวางแผนการเรียนในมหาวิทยาลัยได้ ($\bar{x} = 4.11$, S.D. = 1.05) รองลงมา คือ ท่านได้รับความรู้และประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อไปปรับใช้ในการวางแผนการเรียนได้ ($\bar{x} = 3.99$, S.D. = 1.01) และลำดับที่สาม คือ ท่านมีความรู้และมีความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหารายวิชาที่สอน ($\bar{x} = 3.77$, S.D. = 1.00) ตามลำดับ

3. ด้านวิทยากร กลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการ “ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565” มีความพึงพอใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.62$, S.D. = 1.04) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ลำดับแรกกลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการมีความพึงพอใจในหัวข้อวิทยากรมีความรอบรู้ในเรื่องที่จัดกิจกรรมเป็นอย่างดี ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = 1.04) และวิทยากรเปิดโอกาสให้ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนมุมมอง ($\bar{x} = 4.68$, S.D. = 1.04) รองลงมา คือ วิทยากรมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้ผู้ฟังเข้าใจ ($\bar{x} = 4.61$, S.D. = 1.05) และลำดับที่สี่ คือ วิทยากรมีความสามารถในการตอบปัญหาได้อย่างชัดเจนและตรงประเด็น ($\bar{x} = 4.54$, S.D. = 1.12) ตามลำดับ

4. ด้านกิจกรรม กลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการ “ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565” มีความพึงพอใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.86$, S.D. = 1.00) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ลำดับแรกกลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการมีความพึงพอใจในหัวข้อท่านได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ความบันเทิง ($\bar{x} = 4.15$, S.D. = 0.99) รองลงมา คือ ท่านมีส่วนร่วม และเรียนรู้การทำกิจกรรมเป็นทีม ($\bar{x} = 3.92$, S.D. = 1.13) ลำดับที่สาม คือ ท่านได้ทำความรู้จัก และสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนที่เรียนใน

หมวดสาระ ($\bar{x} = 3.79$, S.D. = 1.053) และลำดับที่สี่ คือ ท่านได้รับทักษะในการปฏิบัติ ($\bar{x} = 3.59$, S.D. = 1.17) ตามลำดับ

5. ด้านการให้บริการ กลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการ “ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565” มีความพึงพอใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.22$, S.D. = 1.05) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ลำดับแรกกลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการมีความพึงพอใจในหัวข้อเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรม ($\bar{x} = 4.37$, S.D. = 1.05) รองลงมา คือ เจ้าหน้าที่มีมนุษยสัมพันธ์ ให้คำแนะนำ ตอบข้อซักถามอย่างชัดเจน ($\bar{x} = 4.35$, S.D. = 1.04) และลำดับที่สาม คือ อาหารว่าง และหรือของที่ระลึกมีความเหมาะสม ($\bar{x} = 3.94$, S.D. = 1.17) ตามลำดับ

6. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก กลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการ “ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565” มีความพึงพอใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.94$, S.D. = 1.03) และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ลำดับแรกกลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการมีความพึงพอใจในหัวข้อระบบโสตทัศนูปกรณ์มีความพร้อม ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 1.03) รองลงมา คือ สภาพแวดล้อม และสถานที่ในการจัดกิจกรรมมีความเหมาะสม ($\bar{x} = 3.93$, S.D. = 1.05) และลำดับที่สาม คือ เอกสารประกอบการสอนมีความเหมาะสม ($\bar{x} = 3.87$, S.D. = 1.173) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ท่านคิดว่าควรจะมีการจัดโครงการฯ ในลักษณะนี้อีกหรือไม่ ถ้าท่านคิดว่าควรมี ท่านต้องการให้ทางผู้รับผิดชอบโครงการฯ จัดโครงการในครั้งต่อไป ในหัวข้อใดมากที่สุด

ตารางที่ 5 ท่านคิดว่าควรจะมีการจัดโครงการฯ ในลักษณะนี้อีกหรือไม่

ท่านคิดว่าควรจะมีการจัดโครงการฯ ในลักษณะนี้อีกหรือไม่	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ควรมี	71	100.00
2. ไม่ควรมี	0	0.00
รวม	71	100.00

จากตารางที่ 5 พบว่า กลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการ “ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565” ควรมีการจัดโครงการในลักษณะนี้อีก จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

ถ้าท่านคิดว่าควรมี ท่านต้องการให้ทางผู้รับผิดชอบโครงการฯ จัดโครงการในครั้งต่อไป ในหัวข้อใดมากที่สุด

1. นิติศาสตร์
2. การเมืองไทยร่วมสมัย
3. การอยู่ร่วมกันกับสังคมที่เห็นต่างและผู้ที่มีแนวคิดเกี่ยวกับรัฐศาสตร์
4. รัฐศาสตร์ และ สังคม
5. หัวข้อเดิมและเสริมหัวข้อต่างๆเพิ่มขึ้น
6. การสร้างแรงบันดาลใจ ให้กับ1ในการเรียนรัฐศาสตร์
7. ในการทำกิจกรรมรวมกัน สอนด้านกฎหมายร่วมเข้าด้วย
8. ในหัวข้อหลักสูตรการเรียนในมหาวิทยาลัย
9. การรัฐประหาร
10. ได้หมดเลยคะ ทุกหัวข้อน่าสนใจ
11. ความรู้ที่มีกฎหมายเข้ามาสอดแทรก
12. หัวข้อ อีกด้านของการเมืองไทยหรืออธิบายเกี่ยวกับกฎหมาย

ส่วนที่ 4 สรุปผลการดำเนินการ

สรุปผลการดำเนินการ

กิจกรรมค่ายวิชาการ เป็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระ เพื่อต้องการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเพิ่มแนวทางในการศึกษาเรียนรู้ของนักเรียน ที่ครูและนักเรียน ร่วมกันกำหนดเรื่องราว ที่จะจัดกิจกรรมค่ายให้สอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระ โดย ยึดถือความแตกต่างระหว่างบุคคล และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และ พัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็ม ศักยภาพ การจัดกระบวนการเรียนรู้ ต้องสอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในฐานะเป็นหน่วยงานที่จัดการเรียนการ สอนทางด้านรัฐศาสตร์ได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเพื่อเตรียมความพร้อม รวมถึงการสร้าง แรงบันดาลใจให้สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความสนใจทางด้านรัฐศาสตร์ โดยจัดผ่านกิจกรรม “ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565” เพื่อเป็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระ การเรียนรู้ทางสังคมศาสตร์ เพื่อเพิ่มแนวทางในการศึกษาเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ เรียนรู้ในเนื้อหาวิชา รวมถึงกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องที่เป็นการเรียนเสมือนจริงใน ระดับอุดมศึกษา เช่น การเรียนการสอนในรายวิชาการเมืองการปกครอง รัฐประศาสนศาสตร์ ความสัมพันธ์ ระหว่างประเทศ ค่ายวิชาการสานฝันสิ่งหน้าตาล รวมถึงการที่นักเรียนได้เข้ามานั่งเรียน ณ วิทยาลัยการเมือง การปกครอง เป็นต้น

ทั้งนี้ มีผู้เข้าร่วมโครงการ ฯ จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 101 บรรลุตัวชี้วัดความสำเร็จของ โครงการคือ ข้อที่ 1 จำนวนผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมดไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 จากจำนวนกลุ่มเป้าหมาย 80 คน และกลุ่มผู้ตอบแบบประเมินความพึงพอใจ จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 87.65 จากผู้เข้าร่วมโครงการ ฯ โดยกลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการ ฯ มีระดับความพึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการ “ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอน ปลาย ประจำปีการศึกษา 2565” ภาพรวมรายด้านทั้ง 6 ด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมีความ พึงพอใจในการเข้าร่วมโครงการฯ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.14$, $S.D = 0.95$) บรรลุตัวชี้วัด ความสำเร็จข้อที่ 2 ผู้เข้าร่วมโครงการมีความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมไม่น้อยกว่า 3.51

ความคาดหวังก่อน และหลังเข้าร่วมโครงการฯ ของกลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการ “ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอน ปลาย ประจำปีการศึกษา 2565” มีดังนี้ ก่อนเข้าร่วมโครงการ ผู้เข้าร่วมโครงการมีระดับความคาดหวังอยู่

ระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.24$, S.D = 0.88) และหลังเข้าร่วมโครงการ ผู้เข้าร่วมโครงการ ฯ มีระดับความคาดหวังอยู่ระดับมาก ($\bar{x} = 4.05$, S.D = 0.66)

กลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการ “ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565” ควรมีการจัดโครงการในลักษณะนี้อีก จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00

ด้านความรู้ความเข้าใจ

กลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการ “ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565” ได้รับความรู้และประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อไปปรับใช้ในการวางแผนการเรียนในมหาวิทยาลัยได้ ($\bar{x} = 4.11$, S.D. = 1.05) รองลงมา คือ ท่านได้รับความรู้และประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อไปปรับใช้ในการวางแผนการเรียนได้ ($\bar{x} = 3.99$, S.D. = 1.01) และลำดับที่สาม คือ ท่านมีความรู้และมีความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหารายวิชาที่สอน ($\bar{x} = 3.77$, S.D. = 1.00) ตามลำดับ

ด้านการนำไปใช้ประโยชน์

กลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการ “ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565” มีความรู้ทางรัฐศาสตร์การเมืองมุมมองใหม่ๆเพิ่มขึ้น ทำให้เข้าใจความเป็นรัฐศาสตร์มากขึ้น ทำให้ผู้เรียนได้เพิ่มเติมความรู้รวมทั้งได้มุมมองใหม่ๆ จากอาจารย์ผู้สอนทางรัฐศาสตร์ รวมทั้งเทคนิคการสอนที่หลากหลาย สามารถนำความรู้ไปศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย

ด้านการบูรณาการกับด้านอื่น ๆ

กลุ่มผู้ตอบแบบประเมินโครงการ “ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565” สามารถนำความรู้ไปศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย

ปัญหาและอุปสรรค

ห้องประชุมไม่เหมาะกับการทำกิจกรรมการเรียนการสอน หากเปลี่ยนเป็นห้องเรียนปกติจะมีความเหมาะสมในกิจกรรมมากกว่า

ข้อเสนอแนะ

เพิ่มระยะเวลาในการจัดโครงการ ฯ เพื่อให้วิทยากรมีระยะเวลาในการถามตอบ หรือชี้แนะข้อสงสัย รวมถึงเป็นการเปิดโอกาสให้วิทยากรและนิสิตได้ร่วมแลกเปลี่ยน และซักถามในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
รูปการจัดกิจกรรม

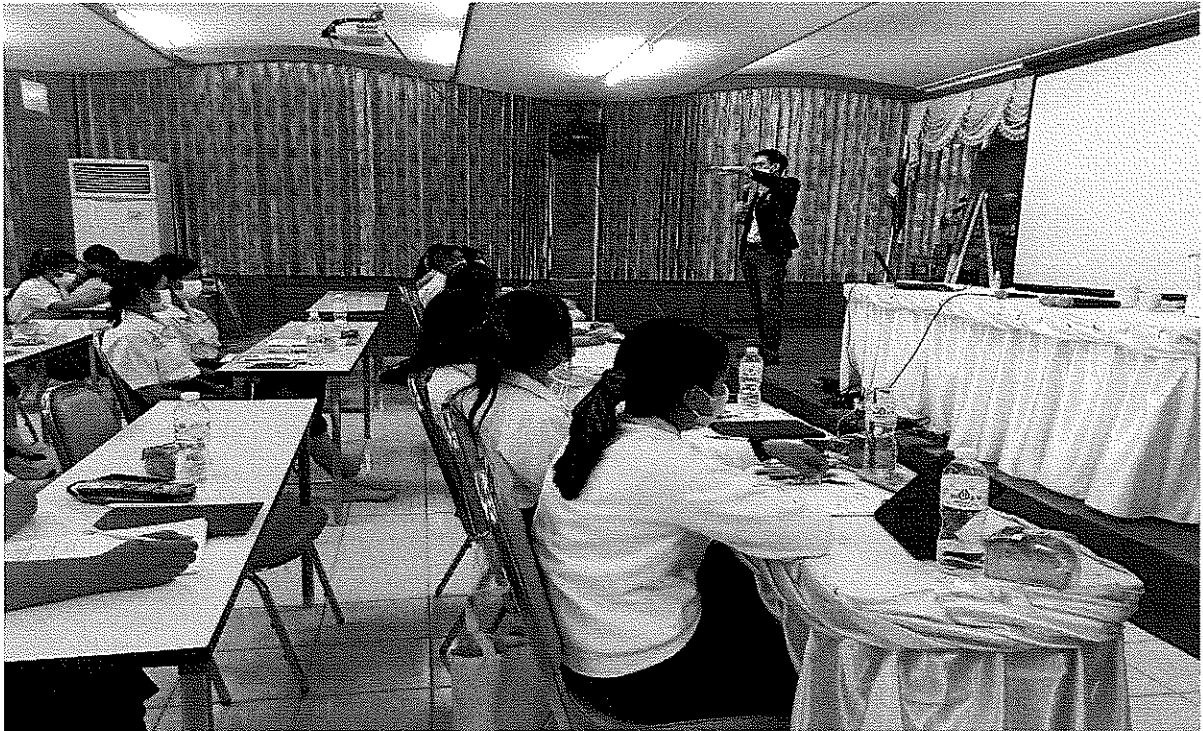
ภาพกิจกรรม โครงการบรรยายพิเศษ

“ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียน
มัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565”

วันพฤหัสบดีที่ 121 กรกฎาคม 2565 เวลา 08.30-17.00 น.

โรงเรียนอนุกุลนารี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

ภาคผนวก ข
แบบอนุมัติการจัดโครงการ

บันทึกข้อความ

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง
 เลขรับ 2776
 วันที่ 19 ก.ค. 2565

ส่วนราชการ งานวิชาการ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร. 374011-35 น.

ที่ อว 0605.19/-

วันที่ 19 กรกฎาคม 2565

เรื่อง ขออนุมัติปฏิบัติงานและเดินทางไปราชการ เพื่อดำเนินกิจกรรมค่ายวิชาการ COPAG X High School

Students: ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

เรียน คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง

ด้วยงานวิชาการระดับปริญญาตรี จัดกิจกรรมค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565 ในวันที่ 21 กรกฎาคม 2565 เวลา 08.00 - 17.00 น. ณ โรงเรียนอนุคุณนารี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม 2) เพื่อเป็นการปูความรู้พื้นฐานทางการเมืองการปกครอง รัฐประศาสนศาสตร์ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่สนใจเข้าศึกษาต่อทางด้านรัฐศาสตร์ก่อนเข้าสู่การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา 3) เพื่อเป็นการเตรียมการวางแผนการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาระบบคลังหน่วยกิตในอนาคต และ 4) เพื่อเป็นการบริการวิชาการทางด้านการเตรียมความพร้อมในการเข้าศึกษาต่อทางด้านรัฐศาสตร์ก่อนเข้าสู่การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย จึงขออนุมัติงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจกรรมโครงการฯ เป็นจำนวนเงิน 7,400 บาท (-เจ็ดพันสี่ร้อยบาทถ้วน-)

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุมัติ

(นางสาวเกษราภรณ์ คลังแสง)
 เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป

เพื่อโปรดพิจารณาขออนุมัติ
 โดยน.ก.ค. ได้ตรวจสอบงบประมาณเงินที่ 1565
 งบประมาณอุดหนุน (รหัสงบ 6510906201) (อาจารย์ ดร.ประสงค์ชัย เศรษฐสุรวิทย์)
 ต้นทุน 4000 บาท - หมายเหตุ เจ็ดพันสี่ร้อยบาทถ้วน
 รองคณบดีฯ ฝ่ายวิชาการและวิจัย

(นายเกียรติคุณ เรืองสุวรรณ)
 นักวิชาการเงินและบัญชี
 19 ก.ค. 65

อนุมัติ ( ) ไม่อนุมัติ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์เกษม วิชาชัย)
 คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง

19 ก.ค. 2565

แบบฟอร์มเสนอขออนุมัติโครงการ

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

1. ชื่อโครงการ : ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565

2. สถานภาพของโครงการ : โครงการใหม่ โครงการปกติ
 โครงการต่อเนื่อง.....ระบุชื่อโครงการเดิม.....

3. ประเภทโครงการ : ภารกิจพื้นฐานของหน่วยงาน ภารกิจยุทธศาสตร์ Flagship

4. หน่วยงานที่รับผิดชอบโครงการ : อาจารย์ ดร.ประสงค์ชัย เศรษฐสุรวิชัย นางสาวเกษราภรณ์ คดีงแสง และกลุ่มงานวิชาการและพัฒนานิสิต

5. ความสอดคล้อง/ตอบสนองของโครงการกับมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561

ที่	มาตรฐานการอุดมศึกษา	ผลลัพธ์ที่จะเกิดตามมาจากโครงการนี้
1	☒ ด้านผู้เรียน	☒ 1.1 บุคคลผู้เรียนรู้ (Learner Person) ☐ 1.2 ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Co-creator) ☐ 1.3 ผู้มีความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen)
2	☐ ด้านการวิจัยและนวัตกรรม	☐ 2.1 ผลงานวิจัยและนวัตกรรมตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติ ☐ 2.2 ผลงานวิจัยและนวัตกรรมนำไปสู่การสร้างคุณภาพชีวิต สร้างโอกาส มูลค่าเพิ่ม และ ชีตความสามารถของประเทศ
3	☐ ด้านการบริการวิชาการ	☐ 3.1 ความเข้มแข็งและความยั่งยืนของผู้เรียน ครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ
4	☐ ด้านศิลปวัฒนธรรมและความเป็นไทย	☐ 4.1 ความภาคภูมิใจในความเป็นไทย ☐ 4.2 ความรู้ความเข้าใจของศิลปวัฒนธรรมไทย ☐ 4.3 ความคงอยู่ของศิลปวัฒนธรรม ☐ 4.4 ความสามารถในการประยุกต์ใช้ศิลปวัฒนธรรมทั้งของไทยและต่างประเทศ ☐ 4.5 ความสามารถในการสร้างโอกาสและมูลค่าเพิ่มของศิลปวัฒนธรรม
5	☐ ด้านการบริหารจัดการ	☐ 5.1 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนแบบบูรณาการ เพื่อให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตอบสนองยุทธศาสตร์ชาติและความต้องการที่หลากหลายของประเทศ โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน สังคม สถานประกอบการ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ☐ 5.2 การบริหารงานตามพันธกิจและวิสัยทัศน์ของสถาบันอุดมศึกษา การบริหาร

ที่	มาตรฐานการอุดมศึกษา	ผลลัพธ์ที่จะเกิดตามมาจากโครงการนี้
		จัดการบุคลากรและทรัพยากรการเรียนรู้ตามหลักธรรมาภิบาล คำนึงถึงความเป็นอิสระทางวิชาการ มีประสิทธิภาพ ยืดหยุ่นคล่องตัวโปร่งใสและตรวจสอบได้ ☐ 5.3 ระบบประกันคุณภาพ มีการติดตาม ตรวจสอบ ประเมิน และพัฒนาการจัดการศึกษาระดับหลักสูตร คณะ และสถาบันที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา และมาตรฐานอื่นๆ ที่กระทรวงกำหนด

หมายเหตุ ให้ทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ประเด็นที่สอดคล้องกับมาตรฐานการอุดมศึกษา และผลลัพธ์ตามมาตรฐานการอุดมศึกษา

6. ความเชื่อมโยงทักษะตามมาตรฐานการพัฒนานิสิต 10 ด้าน (1 โครงการสามารถเลือกได้ไม่เกิน 3 ทักษะ)

☐ 1. การคิดเชิงวิเคราะห์ การตัดสินใจ การคาดการณ์อนาคต	☐ 2. ภาวะผู้นำ
☐ 3. การแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อน ปัญหาเฉพาะหน้า	☐ 4. วุฒิภาวะ ความฉลาดทางอารมณ์
☐ 5. ความคิดสร้างสรรค์ การสร้างวิสัยทัศน์ที่เปิดกว้าง ยืดหยุ่น	☐ 6. การเรียนรู้ตลอดชีวิต
☐ 7. การปรับตัว มีมนุษยสัมพันธ์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น	☐ 8. การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์
☐ 9. การบริหารเวลา	☒ 10. ด้านอื่นๆ ประชาสัมพันธ์หลักสูตรและภาว

บริการวิชาการ

7. ความเชื่อมโยงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน 17 ด้าน (SDGs) (1 โครงการสามารถเลือกได้มากกว่า 1 เป้าหมาย)

- 1. ขจัดความยากจน (No Poverty)
- 2. ขจัดความหิวโหย (Zero Hunger)
- 3. การมีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี (Good Health and well-being)
- 4. การศึกษาที่เท่าเทียม (Quality Education)
- 5. ความเท่าเทียมทางเพศ (Gender Equality)
- 6. การจัดการน้ำและสุขาภิบาล (Clean Water and Sanitation)
- 7. พลังงานสะอาด (Affordable and Clean Energy)
- 8. การจ้างงานที่มีคุณค่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Decent Work and Economic Growth)
- 9. อุตสาหกรรม นวัตกรรมและโครงสร้างพื้นฐาน (Industry Innovation and Infrastructure)
- 10. ลดความเหลื่อมล้ำ (Reduced Inequalities)
- 11. เมืองและถิ่นฐานมนุษย์ที่ยั่งยืน (Sustainable Cities and Communities)
- 12. แผนการบริโภคและการผลิตที่ยั่งยืน (Responsible Consumption and Production)
- 13. การรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Action)
- 14. การใช้ประโยชน์จากมหาสมุทรและทรัพยากรทางทะเล (Life Below Water)
- 15. การใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศทางบก (Life on Land)
- 16. สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก (Peace and Justice Strong Institutions)
- 17. ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Partnerships for the Goals)

8. ความสอดคล้อง/ตอบสนองของโครงการกับยุทธศาสตร์ แผนงาน และการประกันคุณภาพการศึกษา (โครงการที่เสนอ หนึ่งโครงการอาจสามารถสอดคล้องและตอบสนองได้หลายส่วน)

8.1) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของวิทยาลัยการเมืองการปกครอง

แนวทางยุทธศาสตร์	ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าหมายกลยุทธ์
☒ รุก	☒ ยุทธศาสตร์ที่ 1 พัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้อง Real World Education เพื่อส่งเสริมคุณภาพนิสิตทั้งการมีงานทำ ทักษะชีวิตและสำนึกพลเมือง	☐ 1.1 นิสิตที่สำเร็จการศึกษามีงานทำ สามารถบูรณาการศาสตร์ที่เชี่ยวชาญในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งการทำงาน ทักษะชีวิต รวมถึงสำนึกพลเมืองที่เพียงพอต่อการขับเคลื่อนสังคม ชุมชน ประเทศ
		☒ 1.2 สร้างจุดขายใหม่ด้านการเรียนรู้ (อาทิ Social Lab , Sandbox , Real world education) Smart classroom)
☐ เร็ว	☐ ยุทธศาสตร์ที่ 2 ส่งเสริมการสร้างงานวิจัยจากแหล่งทุนภายนอกและการตีพิมพ์ผลงานวิจัยระดับชาติและระดับนานาชาติ	☐ 2.1 สร้างศูนย์กลาง (hub) การวิจัยบริการวิชาการ sustainability and governance
		☐ 2.2 ขับเคลื่อนเป็นสถาบันชั้นนำด้านรัฐศาสตร์ที่เชื่อมโยงเครือข่ายระดับนานาชาติ
		☐ 2.3 อาจารย์สามารถได้รับทุนสนับสนุนจากแหล่งทุนภายนอกได้เพิ่มมากขึ้น
		☐ 2.4 อาจารย์สามารถตีพิมพ์ผลงานวิจัยในฐานระดับสากล/ระดับชาติ (TCI 1) (SCOPUS/ISI)
☐ เร็ว	☐ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมหลักสูตรระยะสั้นบนฐานขององค์ความรู้ทางรัฐศาสตร์เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างรายได้ให้แก่คณะ	☐ 3.1 คณะสามารถนำองค์ความรู้ทางด้านรัฐศาสตร์มาจัดทำเป็นหลักสูตรระยะสั้นเพื่อสร้างรายได้แก่คณะตามแผนการจัดการรายได้ของคณะ
		☐ 3.2 สร้างโรงเรียนนักการเมืองท้องถิ่น
		☐ 3.3 สร้างศูนย์ศึกษานโยบายสาธารณะด้านผู้พิการ
		☐ 3.4 สร้างงานวิจัยที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน และยกระดับเผยแพร่เข้าสู่วารสารฐานข้อมูลระดับชาติและสากล
☐ แรง	☐ ยุทธศาสตร์ที่ 4 ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอีสานให้มีความโดดเด่น	☐ 4.1 วิทยาลัยฯ มีการส่งเสริมการอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมชนบทธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น
		☐ 4.2 วิทยาลัยฯ มีการส่งเสริมการอนุรักษ์และเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมชนบทธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น
☐ แรง	☐ ยุทธศาสตร์ที่ 5 พัฒนาระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ เป็นมืออาชีพและส่งเสริมภาพลักษณ์ของวิทยาลัย	☐ 5.1 บุคลากรมีความสุขในการปฏิบัติงานภายใต้องค์กรแห่งความสุข
		☐ 5.2 วิทยาลัยมีการบริหารจัดการได้ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นไปตามแผนปฏิบัติราชการ และสอดคล้องเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล
		☐ 5.3 การพัฒนาระบบและนวัตกรรมการทำงาน IT/Digital.
		☐ 5.4 เสริมสร้างภาพลักษณ์และวัฒนธรรมองค์กรอัจฉริยะ (SMART ORGANIZATION)
		☐ 5.5 เข้าสู่ Edpex / TQA

8.2) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาหน่วยงาน/ตัวชีวิต (กพร.) ระดับคณะวิชา

ยุทธศาสตร์	ตัวชีวิต
☐ ยุทธศาสตร์ที่ 1 ผลิตบั้นจิตตรงกับความต้องการของสังคมโลก	
☐ ยุทธศาสตร์ที่ 2 สร้างงานวิจัยและนวัตกรรมเพื่อความเป็นเลิศในระดับนานาชาติ	
☒ ยุทธศาสตร์ที่ 3 ให้บริการวิชาการเพื่อตอบสนองความต้องการภาคอุตสาหกรรม และภาคประชาสังคม	
☐ ยุทธศาสตร์ที่ 5 บริหารองค์กรเพื่อความเป็นมหาวิทยาลัยอัจฉริยะ	

ยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด
☐ ยุทธศาสตร์ที่ 6 การประเมินผลการบริหารงานผู้บริหารตามหลักธรรมาภิบาล	
☐ ยุทธศาสตร์ที่ 7 การพัฒนานวัตกรรมการบริหารงาน	
☐ ยุทธศาสตร์ที่ 8 การพัฒนาและการปรับปรุงการบริหารงาน	

8.3) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาหน่วยงาน/ตัวชี้วัด (กพร.)ระดับสำนักงานเลขาธิการ

ยุทธศาสตร์	ตัวชี้วัด
☐ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การประเมินประสิทธิผล	
☐ ยุทธศาสตร์ที่ 2 การประเมินคุณภาพ	
☐ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การประเมินประสิทธิภาพ	
☐ ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาคณะ/หน่วยงานและมหาวิทยาลัย	

8.4) สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

8.4.1) องค์ประกอบในการประกันคุณภาพหลักสูตร

องค์ประกอบในการประกันคุณภาพหลักสูตร	ตัวบ่งชี้
☐ 1. การกำกับมาตรฐาน	☐ 1.1 การบริหารจัดการหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรที่กำหนดโดย สกอ.
☐ 2. บัณฑิต	☐ 2.1 คุณภาพบัณฑิตตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ
	☐ 2.2 การได้งานทำหรือผลงานวิจัยของผู้สำเร็จการศึกษา
☐ 3. นักศึกษา	☐ 3.1 การรับนักศึกษา
	☐ 3.2 การส่งเสริมและพัฒนานักศึกษา
	☐ 3.3 ผลที่เกิดกับนักศึกษา
☐ 4. อาจารย์	☐ 4.1 การบริหารและพัฒนาอาจารย์
	☐ 4.2 คุณภาพอาจารย์
	☐ 4.3 ผลที่เกิดกับอาจารย์
☐ 5. หลักสูตร การเรียนการสอน การประเมิน	☐ 5.1 สาระของรายวิชาในหลักสูตร
	☐ 5.2 การวางระบบผู้สอนและกระบวนการจัดการเรียนการสอน
	☐ 5.3 การประเมินผู้เรียน
	☐ 5.4 ผลการดำเนินงานหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ ระดับอุดมศึกษา
☐ 6. สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้	☐ 6.1 สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้

สอดคล้องกับกิจกรรมพัฒนานิสิตตามความโดดเด่นตามสาขาวิชา

.....

- โครงการ/กิจกรรมเพื่อแก้ไขตามข้อเสนอแนะคณะกรรมการประเมินฯ ตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (Improvement Plan)

8.4.2) สอดคล้องกับเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ EdPEX

เกณฑ์คุณภาพการศึกษา เพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ EdPEX	ตัวบ่งชี้
☐ 1. การนำองค์กร	☐ 1.1 การนำองค์กรโดยผู้นำระดับสูง
	☐ 1.2 การกำกับดูแลและรับผิดชอบต่อสังคม
✓ 2. กลยุทธ์	✓ 2.1 การจัดทำกลยุทธ์
	☐ 2.2 การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ
✓ 3. ลูกค้า	✓ 3.1 เสียงของลูกค้า
	☐ 3.2 ความผูกพันของลูกค้า
☐ 4. การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการ ความรู้	☐ 4.1 การวัด วิเคราะห์ และปรับปรุงผลการดำเนินงานขององค์กร
	☐ 4.2 การจัดการความรู้ สารสนเทศ และเทคโนโลยีสารสนเทศ
☐ 5. บุคลากร	☐ 5.1 สภาพแวดล้อมด้านบุคลากร (Workforce Environment)
	☐ 5.2 ความผูกพันของบุคลากร (Workforce Engagement)
☐ 6. ระบบปฏิบัติการ	☐ 6.1 กระบวนการทำงาน
	☐ 6.2 ประสิทธิภาพของการปฏิบัติการ
☐ 7. ผลลัพธ์	☐ 7.1 ผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน และด้านกระบวนการ
	☐ 7.2 ผลลัพธ์ด้านการมุ่งเน้นลูกค้า
	☐ 7.3 ผลลัพธ์ด้านการมุ่งเน้นบุคลากร
	☐ 7.4 ผลลัพธ์ด้านการนำองค์กรและการกำกับดูแล
	☐ 7.5 ผลลัพธ์ด้านงบประมาณ การเงิน และตลาด

8.5) การบูรณาการโครงการกับ

- การจัดการเรียนการสอน ระบุ

การจัดการเรียนการสอน.....

การปรับปรุงรายวิชา..... หลักสูตร.....

การเปิดรายวิชาใหม่..... หลักสูตร.....

- การต่อยอดสู่หนังสือตำรา..... หลักสูตร.....

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

- การวิจัย ระบุโครงการวิจัย.....

อื่นๆ (โปรดระบุ).....

8.6) อื่นๆ

นโยบายจาก.....(รัฐบาล, มหาวิทยาลัย,คนบติ).....

ความร่วมมือกับ.....(กรณีเป็นความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัย).....

[ ] ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น

หน่วยงานภายใน (ระบุ).....

หน่วยงานภายนอก (ระบุ).....

[ ] อื่นๆ (โปรดระบุ).....

9. หลักการและเหตุผล

กิจกรรมค่ายวิชาการ เป็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้การสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระเพื่อต้องการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเพิ่มแนวทางในการศึกษาเรียนรู้ของนักเรียน ที่ครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดเรื่องราวที่จะจัดกิจกรรมค่ายให้สอดคล้องกับ มาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระ โดยยึดถือความแตกต่างระหว่างบุคคล และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็ม ศักยภาพ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ต้องสอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของผู้เรียน

วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในฐานะเป็นหน่วยงานที่จัดการเรียนการสอนทางด้านรัฐศาสตร์ได้เล็งเห็นความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเพื่อเตรียมความพร้อม รวมถึงการสร้างแรงบันดาลใจให้สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีความสนใจทางด้านรัฐศาสตร์ โดยจัดผ่านกิจกรรม “ค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565” เพื่อเป็นกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้การสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ทางสังคมศาสตร์ เพื่อเพิ่มแนวทางในการศึกษาเรียนรู้ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้เรียนรู้ในเนื้อหารายวิชา รวมถึงกิจกรรมการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องที่เป็นการเรียนเสมือนจริงในระดับอุดมศึกษา เช่น การเรียนการสอนในรายวิชาการเมืองการปกครอง รัฐประศาสนศาสตร์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ค่ายวิชาการสานฝันสิ่งหน้าตาล รวมถึงการที่นักเรียนได้เข้ามานั่งเรียน ณ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง เป็นต้น

10. วัตถุประสงค์

1) เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2) เพื่อเป็นการปูความรู้พื้นฐานทางการเมืองการปกครอง รัฐประศาสนศาสตร์ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่สนใจเข้าศึกษาต่อทางด้านรัฐศาสตร์ก่อนเข้าสู่การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษา

3) เพื่อเป็นการเตรียมการวางแผนการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาระบบคลังหน่วยกิตในอนาคต

4) เพื่อเป็นการบริการวิชาการทางด้านเตรียมความพร้อมในการเข้าศึกษาต่อทางด้านรัฐศาสตร์ก่อนเข้าสู่การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

11. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

11.1 ตัวชี้วัดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

ที่	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	เป้าหมาย	เครื่องมือในการวัด
1)	ความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการเรียนการสอนทางรัฐศาสตร์ของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ	เพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของจำนวนนักเรียนที่เข้าร่วม	- การสอบปลายภาค - การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน
2)	ทักษะความรู้ทางด้านรัฐศาสตร์ของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 60 ของจำนวนนักเรียนที่เข้าร่วม	- วิเคราะห์จากเอกสาร - การฝึกปฏิบัติ - ค่ายวิชาการ - เทรียนูรางวัล

หมายเหตุ การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ต้องสอดคล้องกับข้อมูลในข้อ 4 ความสอดคล้อง/ตอบสนองของโครงการ กับมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2561 ผลลัพธ์ที่จะเกิดตามมาจากโครงการนี้

11.2 ตัวชี้วัดความสำเร็จการบริหารจัดการโครงการ

ที่	ตัวชี้วัดความสำเร็จ	เป้าหมาย	เครื่องมือในการวัด
1)	จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ	ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 ของกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด	ใบลงทะเบียน
2)	ความพึงพอใจของนักเรียนเข้าร่วมโครงการ	ไม่น้อยกว่า 4.00 คะแนน (จากคะแนนเต็ม 5)	แบบประเมินความพึงพอใจ

12. ผู้เข้าร่วมโครงการ จำนวนทั้งสิ้น 80 คน ประกอบด้วย

- 1) กลุ่มเป้าหมายของโครงการ จำนวน (72) คน ประกอบด้วย
  - 1.1) คณะครูโรงเรียนอนุคุณนารี จำนวน 2 คน
  - 1.2) นักเรียน จำนวน 70 คน
- 2) วิทยากรและผู้ประสานงานโครงการ (ผู้จัดโครงการ) จำนวน (8) คน
  - 2.1) คณาจารย์วิทยาลัยการเมืองการปกครอง จำนวน 5 คน
  - 2.2) ผู้ประสานงานโครงการ จำนวน 3 คน

13. ระยะเวลาดำเนินโครงการ

วันที่ 21 กรกฎาคม 2565 เวลา 08.30 -17.00 น.

14. สถานที่ดำเนินโครงการ

ณ โรงเรียนอนุคุณนารี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

15. แผนการดำเนินงาน

ที่	ขั้นตอน/กิจกรรม	ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565											
		ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.
1	วางแผนงานและหารือกับโรงเรียนเป้าหมายในหลักการดำเนินงานเบื้องต้น									↔			
2	ร่างแผนการสอนเพื่อนำเสนอต่อโรงเรียนเป้าหมาย									↔			
3	เขียนข้อเสนอและอนุมัติโครงการฯ									↔			
4	จัดกิจกรรมโครงการฯ										↔		
5	สรุปและรายงานผลการจัดโครงการฯ											↔	

16. งบประมาณ

ที่	รายการ	จำนวน (คน)	จำนวนหน่วย	ราคาต่อหน่วย (บาท)	จำนวนงบประมาณ (บาท)
	ค่าตอบแทน				2,100
1	ค่าตอบแทนวิทยากร	1	3 ชั่วโมง	600	1,800 ✓
2	ค่าตอบแทนพนักงานขับรถ	1	1 ครั้ง	300	300 ✓
	ค่าใช้จ่าย				5,300
1	ค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม	80	1 มื้อ	50	4,000 ✓
2	ค่าพาหนะเดินทาง (ไป-กลับ)	-	1 ครั้ง	800	800 ✓
3	ค่าไวไฟประชาสัมพันธ์	-	1 แผ่น	500	500 ✓
	รวม		(-เจ็ดพันสี่ร้อยบาทถ้วน-)		7,400

** ถัวเฉลี่ยทุกรายการ

17. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการจัดโครงการ

- 1) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนอนุกุลนารี รู้จักหลักสูตรรัฐศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- 2) นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนอนุกุลนารี มีความรู้พื้นฐานทางด้านรัฐศาสตร์ทั้งด้านการเมืองการปกครอง รัฐประศาสนศาสตร์ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ก่อนเข้าเรียนในระดับอุดมศึกษา
- 3) วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สามารถนำผลการดำเนินกิจกรรมมาวางแผนการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาระบบคลังหน่วยกิตในอนาคต

4) วิทยาลัยการเมืองการปกครอง สามารถให้บริการวิชาการทางด้านการเตรียมความพร้อมในการเข้าศึกษาต่อทางด้านรัฐศาสตร์ก่อนเข้าสู่การเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาให้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

18. สาเหตุหรือปัจจัยความเสี่ยงต่อความสำเร็จของโครงการ

18.1 ความเสี่ยงต่อวัตถุประสงค์ของโครงการ

สาเหตุหรือปัจจัยความเสี่ยงต่อวัตถุประสงค์	แนวทางแก้ไข/ป้องกันความเสี่ยง
1) อาจารย์ผู้สอนติดภารกิจในช่วงเวลาที่จะต้องเดินทางไปสอนนักเรียนที่โรงเรียนอนุกุลนารี	1) มีอาจารย์ผู้สอนแทน 2) ปรับเปลี่ยนแผนการสอน และกิจกรรม
2)	2)

18.2 ความเสี่ยงต่อการบริหารจัดการโครงการ

สาเหตุหรือปัจจัยความเสี่ยงต่อการบริหารจัดการ	แนวทางแก้ไข/ป้องกันความเสี่ยง
1) จำนวนนักเรียนเข้าร่วมไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้	1) เพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ผ่านคณะครู สื่อประชาสัมพันธ์ทั้งเอกสาร และสื่อวีดิทัศน์
2)	2)

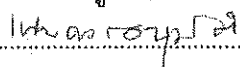
ลงชื่อ..........ผู้รับผิดชอบโครงการ

(นางสาวเกษราภรณ์ คลังแสง)

ตำแหน่ง เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป

19 กรกฎาคม 2565

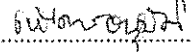
ความคิดเห็นของประธานหลักสูตร (เฉพาะกรณีโครงการระดับหลักสูตร/ สาขาวิชา).....

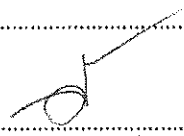

(ลงชื่อ).....

(อาจารย์จิตราภรณ์ สมยานนทนากุล)

ประธานหลักสูตรหลักสูตรรัฐศาสตร์บัณฑิต

1) ความคิดเห็นของหัวหน้ากลุ่มงาน .....

(ลงชื่อ).....

(นางวิไลวรรณ เรืองสุวรรณ)

หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการและพัฒนานิสิต

2) ความคิดเห็นของผู้บังคับบัญชาชั้นต้น (รองคณบดี ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง).....อนงศ์

(ลงชื่อ).....

(อาจารย์ ดร.ประสงค์ชัย เศรษฐสุรวินัญ)

รองคณบดีฝ่ายวิชาการและวิจัย

3) ความคิดเห็นของคณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง.....

อนงศ์

(ลงชื่อ).....อนงศ์.....ผู้อนุมัติโครงการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กัณฑ์ วิลาชัย)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง

19. รายละเอียดกำหนดการโครงการ/กิจกรรม/กำหนดการ

ชื่อโครงการค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์

สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565

วันที่ 21 กรกฎาคม 2565

เวลา 08.30 – 17.00 น.

สถานที่ โรงเรียนอนุกุลนารี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์
และวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

วันที่ 21 กรกฎาคม 2565

08.30-11.30 น.	เตรียมสถานที่จัดกิจกรรมบรรยายพิเศษในหัวข้อ “พัฒนาการและแนวคิดที่สำคัญทางด้านการเมืองการปกครอง”
11.31-12.59 น.	รับประทานอาหารเที่ยง <i>ไม่คิด</i>
13.00-13.30 น.	ลงทะเบียน
13.30-15.00 น.	บรรยายพิเศษในหัวข้อ “พัฒนาการและแนวคิดที่สำคัญทางด้านการเมืองการปกครอง” โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศราวุฒิ วิสาพรม
15.01-15.130 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
15.31-16.40 น.	บรรยายพิเศษในหัวข้อ “พัฒนาการและแนวคิดที่สำคัญทางด้านการเมืองการปกครอง” โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศราวุฒิ วิสาพรม (ต่อ)
16.41-17.00 น.	ถาม-ตอบ และปิดการบรรยายพิเศษ

ภาคผนวก ค
หนังสือเชิญวิทยากร

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ งานวิชาการ วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม โทร. 3740

ที่ อว 0605.19/ 1349

วันที่ 19 กรกฎาคม 2565

เรื่อง ขอเชิญเป็นวิทยากร

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศราวดี วิสาพรหม

ด้วยงานวิชาการระดับปริญญาตรี วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

จัดกิจกรรมค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565 ในวันที่ 21 กรกฎาคม 2565 เวลา 12.00 - 17.00 น. ณ โรงเรียนอนุคุณนารี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

ในการนี้ งานวิชาการระดับปริญญาตรีฯ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงใคร่ขอเรียนเชิญท่านเป็นวิทยากรในการจัดกิจกรรมค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565 ตามวัน เวลา และสถานที่ดังกล่าวข้างต้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาอนุเคราะห์ และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กัณฑา วิลาชัย)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง

ภาคผนวก ง

คำสั่งปฏิบัติงานและเดินทางไปราชการ

คำสั่งวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ที่ ๓๖๘ / 2565

เรื่อง ให้พนักงานมหาวิทยาลัย ลูกจ้างชั่วคราว และพนักงานขับรถ ปฏิบัติงานและเดินทางไปราชการ

ให้พนักงานมหาวิทยาลัย ลูกจ้างชั่วคราว สังกัดวิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม และพนักงานขับรถ สังกัดคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปฏิบัติงานและเดินทางไปราชการ เพื่อดำเนินกิจกรรมค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565 ในวันที่ 21 กรกฎาคม 2565 เวลา 08.30 - 17.00 น. ณ โรงเรียนอนุกุลนารี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ และมีรายชื่อต่อไปนี้

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กันตา	วิลาชัย	พนักงานมหาวิทยาลัย
2. อาจารย์ ดร.ประสงค์ชัย	เศรษฐสุรวิชญ์	พนักงานมหาวิทยาลัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศราวูติ	วิสาพรม	พนักงานมหาวิทยาลัย
4. นางวิไลวรรณ	เรืองสุวรรณ	พนักงานมหาวิทยาลัย
5. นางสาวเกษราภรณ์	คลังแสง	ลูกจ้างชั่วคราว
6. นายปริญญา	แก้วมาลา	พนักงานขับรถ

ทั้งนี้ ปฏิบัติงานในวันที่ 21 กรกฎาคม 2565 โดยรุดตู่คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
หมายเลขทะเบียน นข. 3620

สั่ง ณ วันที่ 19 กรกฎาคม พ.ศ. 2565

Am Wan

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์กันตา วิลาชัย)

คณบดีวิทยาลัยการเมืองการปกครอง ปฏิบัติราชการแทน

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ภาคผนวก จ
รายชื่อผู้เข้าร่วมโครงการ

โครงการค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์

สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565

วันที่ 21 กรกฎาคม 2565 เวลา 08.30-17.00 น.

ณ โรงเรียนอนุกุลนารี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

ที่	ชื่อ - สกุล	หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	หมายเหตุ
1	นายอนุรูปดี ช้วนพดุง	โรงเรียนอนุกุลนารี		
2	นาง อาริน นามสมโภชน์	โรงเรียนอนุกุลนารี	อาริน	
3	นางสาว อธิษฐาน กระจิโคม	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิษฐาน	
4	น.ส.ฉัตรชญา ฉิมแป๊ะชัย	"	ฉัตรชญา	
5	นางสาวจางภา ศักวณิ	โรงเรียนอนุกุลนารี	จางภา	
6	นางสาวกชกร งามตา	โรงเรียนอนุกุลนารี	~~กชกร~~	
7	นางสาวนงนิตย์ กงคิมขันธ์	โรงเรียนอนุกุลนารี	นงนิตย์	
8	นายจิรพนธ์ ภูผินแก้ว	โรงเรียนอนุกุลนารี	จิรพนธ์	
9	นาย อธิษฐาน กระจิโคม	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิษฐาน	
10	นาย วิชิตพล ลาภองษา	โรงเรียนอนุกุลนารี	วิชิตพล	
11	นางสาว อธิษฐาน กระจิโคม	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิษฐาน	
12	นางสาว นันทิชา ศักวณิ	โรงเรียนอนุกุลนารี	นันทิชา	
13	นาง อธิษฐาน กระจิโคม	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิษฐาน	
14	นางสาว อธิษฐาน กระจิโคม	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิษฐาน	
15	นางสาว อธิษฐาน กระจิโคม	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิษฐาน	
16	นางสาว อธิษฐาน กระจิโคม	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิษฐาน	
17	นางสาว อธิษฐาน กระจิโคม	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิษฐาน	
18	นางสาว อธิษฐาน กระจิโคม	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิษฐาน	
19	นางสาว อธิษฐาน กระจิโคม	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิษฐาน	
20	นางสาว อธิษฐาน กระจิโคม	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิษฐาน	
21	นางสาว อธิษฐาน กระจิโคม	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิษฐาน	
22	นางสาว อธิษฐาน กระจิโคม	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิษฐาน	
23	นางสาว อธิษฐาน กระจิโคม	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิษฐาน	
24	นางสาว อธิษฐาน กระจิโคม	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิษฐาน	
25	นางสาว อธิษฐาน กระจิโคม	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิษฐาน	
26	นางสาว อธิษฐาน กระจิโคม	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิษฐาน	
27	นางสาว อธิษฐาน กระจิโคม	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิษฐาน	
28	นางสาว อธิษฐาน กระจิโคม	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิษฐาน	
29	นางสาว อธิษฐาน กระจิโคม	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิษฐาน	
30	นางสาว อธิษฐาน กระจิโคม	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิษฐาน	

โครงการค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์

สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565

วันที่ 21 กรกฎาคม 2565 เวลา 08.30-17.00 น.

ณ โรงเรียนอนุกุลนารี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

ที่	ชื่อ - สกุล	หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	หมายเหตุ
1	น.ส. ดาวงภา ชรรวเปิด	โรงเรียนอนุกุลนารี	ดาวงภา	
2	น.ส. มัทนา จันดี	โรงเรียนอนุกุลนารี	มัทนา	
3	ท.ส. ชลธิชา พงธระมาตย์	โรงเรียนอนุกุลนารี	ชลธิชา	
4	น.ส. ศิวิณี ศักดิ์ศักดิ์	โรงเรียนอนุกุลนารี	ศิวิณี	
5	น.ส. ศศิวิศา งามแก้ว	โรงเรียนอนุกุลนารี	ศศิวิศา	
6	นาย ปานชัย ธีรวิบูลย์	โรงเรียนอนุกุลนารี	ปานชัย	
7	น.ส. รัชชิตพร งามเกษมกุล	โรงเรียนอนุกุลนารี	รัชชิตพร	
8	น.ส. อลิษา อภิมงคล	โรงเรียนอนุกุลนารี	อลิษา	
9	นายคุณันต์ ผาดี	โรงเรียนอนุกุลนารี	คุณันต์	
10	นางสาวเบญจพร แก้วสว่าง	โรงเรียนอนุกุลนารี	เบญจพร.	
11	นางสาวอรุณ ฤทธางดก	โรงเรียนอนุกุลนารี	อรุณ	
12	นางศุภาภรณ์ เพ็ญใจ	โรงเรียนอนุกุลนารี	ศุภาภรณ์	
13	น.ส. อธิมาพร สุนทรวิมล	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิมาพร	
14	นาย จงพันธ์วัฒน์ รัชดาภิเษก	โรงเรียนอนุกุลนารี	จงพันธ์วัฒน์	
15	นางสาววิภากรรณ์ ภู่อัด	โรงเรียนอนุกุลนารี	วิภากรณ์	
16	นางสาว รุจิมาพร ไชยมณี	โรงเรียนอนุกุลนารี	รุจิมาพร	
17	นางสาว จุฬิชา ใจดี	โรงเรียนอนุกุลนารี	จุฬิชา	
18	นางสาว สุวิภา ใจดี	โรงเรียนอนุกุลนารี	สุวิภา	
19	นางสาว รัชชิตา บุตรภรณ์	โรงเรียนอนุกุลนารี	รัชชิตา	
20	นางสาว สันติมา ใจดี	โรงเรียนอนุกุลนารี	สันติมา	
21	นางสาว ชันทอง ใจดี	โรงเรียนอนุกุลนารี	ชันทอง	
22	นางสาว อธิมาพร ใจดี	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิมาพร	
23	นางสาว อธิมาพร ใจดี	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิมาพร	
24	นายเอกพันธ์ ใจดี	โรงเรียนอนุกุลนารี	เอกพันธ์	
25	นางสาว อธิมาพร ใจดี	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิมาพร	
26	นางสาว อธิมาพร ใจดี	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิมาพร	
27	นางสาว อธิมาพร ใจดี	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิมาพร	
28	นางสาว อธิมาพร ใจดี	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิมาพร	
29	นาย อธิมาพร ใจดี	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิมาพร	
30	นางสาว อธิมาพร ใจดี	โรงเรียนอนุกุลนารี	อธิมาพร	

โครงการค่ายวิชาการ COPAG X High School Students : ห้องเรียนเสมือนจริงทางรัฐศาสตร์

สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประจำปีการศึกษา 2565

วันที่ 21 กรกฎาคม 2565 เวลา 08.30-17.00 น.

ณ โรงเรียนอนุกุลนารี อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์

ที่	ชื่อ - สกุล	หน่วยงาน	ลายมือชื่อ	หมายเหตุ
1	นางสาว มขรุ้มระ ใจเฟื่อง	ร. อนุกุลนารี	มขรุ้มระ	
2	นางสาว กนกพร แซ่ลิ้ม	โรงเรียนอนุกุลนารี		
3	นายสารวิทย์ พิงคหวัณ	ร. อนุกุลนารี	วิทย์	
4	นางสาว สักขิม ใจมั่น	ร. อนุกุลนารี	สักขิม	
5	นางสาว สุวิภา สุธานี	ร. อนุกุลนารี	สุวิภา	
6	นายจิรฉัตร ทอดดีแปง	ร. อนุกุลนารี	จิรฉัตร	
7	นางสาว นกัณธ์ ลอยแก้ว	ร. อนุกุลนารี	นกัณธ์	
8	นางวิไลพร ใหญ่ทอง	ร. อนุกุลนารี		
9	นางสาว กชกร วงษ์เพชร	ร. อนุกุลนารี	กชกร	
10	นายมงคลกานต์ กางสวน	ร. อนุกุลนารี	มงคลกานต์	
11	นายธีรภัทร ไททอง	" "	ธีรภัทร	
12	นางสาว นภาพร นามะ	" "	นภาพร	
13	นางสาว นพิตา สรรพคุณ	" "	นพิตา	
14	นางสาว สุธิษา ตรีวิไล	ร. อนุกุลนารี	สุธิษา	
15	นางสาว สักขิม ขำขำ	ร. อนุกุลนารี	สักขิม	
16	นางสาว นภาพร นามะ	" "	นภาพร	
17	นางสาว ชนัญญา เตชะใจ	ร. อนุกุลนารี	ชนัญญา	
18	นาย กฤษณ์ แสงเพชร	ร. อนุกุลนารี	กฤษณ์	
19	นางสาว สุกัญญา ภูบาล	ร. อนุกุลนารี	สุกัญญา	
20	นางสาว ปณิศา งามชื่น	ร. อนุกุลนารี	ปณิศา	
21	นางสาว ศิษษาภา สว่างวัฒนา	ร. อนุกุลนารี	ศิษษาภา	
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				
29				
30				

ภาคผนวก ฉ

เอกสารประกอบการบรรยาย

รัฐศาสตร์ ๔

อำนาจ

Introduction to Political Science
College of Politics and Governance, MSU

ขอบเขตการศึกษาและพัฒนาการของวิชารัฐศาสตร์

- เมื่อ "รัฐศาสตร์" คือ การศึกษารัฐ การปกครอง การเมือง (+อำนาจ)
  - ความสัมพันธ์กับศาสตร์อื่นๆ
- นิติศาสตร์ (Laws) ; Public Law, Constitution
- ประวัติศาสตร์ (History) ; Political History ; History of Political Thought
- เศรษฐศาสตร์ (Economics) ; Political Economy
- ภูมิศาสตร์ (Geography) ; Political Geography ; Geopolitics
- สังคมวิทยา (Sociology); Political Sociology; Political Culture
- มานุษยวิทยา (Anthropology) ; Political Anthropology
- จิตวิทยา (Psychology); Political Psychology
- ปรัชญาและจริยศาสตร์ (Philosophy and Ethics); Political Philosophy
- วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Science and Technology); Security Studies

รัฐศาสตร์ คือ ?

1) ศาสตร์เกี่ยวกับรัฐ

- การกำเนิดของรัฐ, องค์ประกอบของรัฐ, รูปแบบของรัฐ, โครงสร้างของรัฐ, อำนาจอธิปไตยของรัฐ

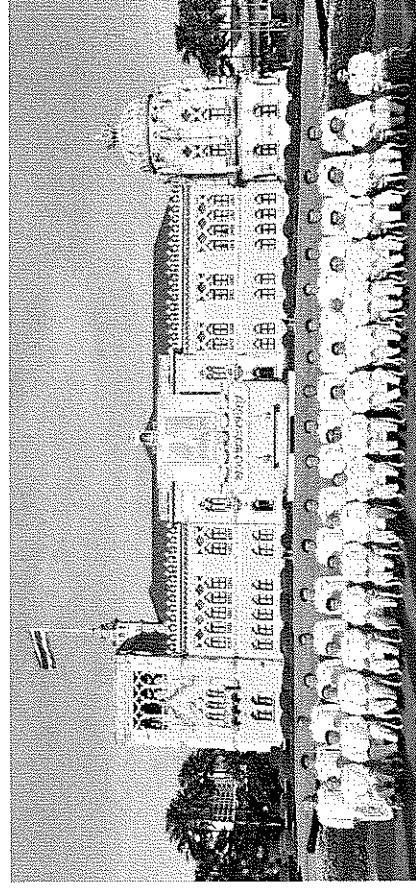
2) ศาสตร์เกี่ยวกับการปกครอง

- อำนาจสูงสุดในการปกครองของรัฐ, รูปแบบและกลไกสถาบัน, แบบแผนและกระบวนการในการปกครอง, กระบวนการกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย

3) ศาสตร์เกี่ยวกับการเมือง

- จุดมกการณ์ทางการเมือง, โครงสร้าง-สถาบันทางการเมือง, การมีส่วนร่วมทางการเมือง, กระบวนการทางการเมือง

รัฐบาล - คณะรัฐมนตรี

THE STANDARD

สภา

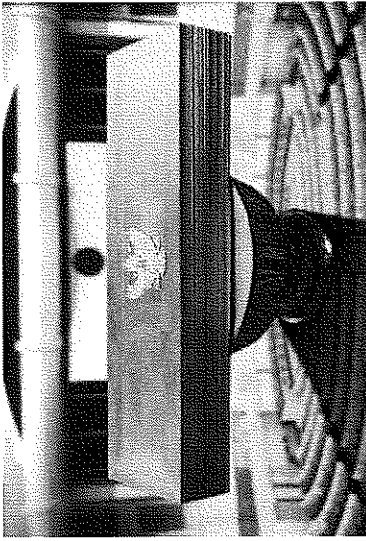

อภิปรายไม่ไว้วางใจครั้งสุดท้าย
รัฐบาล 'ประยุทธ์'

19 ก.ค. 2565

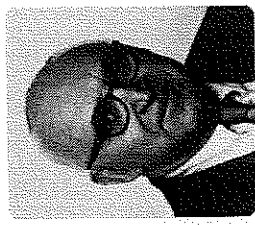
รัฐสภา

รัฐธรรมนูญ

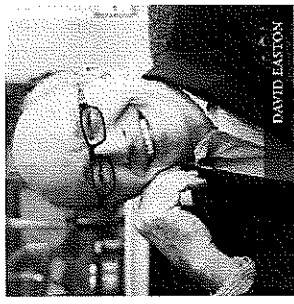

นายภควัฒน์วิวัฒน์
"ผมกับบุญพงษ์ไม่ได้เกี่ยวข้อง"

HAROLD D. LASSWELL
ON POLITICAL SOCIOLOGY

Edited and introduced by
CHRISTOPHER LASALLE
DAVID EASTON

- Harold Lasswell นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกัน ได้ให้ความหมายรัฐศาสตร์ คือ ศาสตร์ที่ศึกษาถึงเรื่องของการเมืองที่คิดว่า "ใครทำอะไร เมื่อใด และอย่างไร"
- David Easton นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกัน กล่าวว่า การเมืองเป็นเรื่องของการใช้อำนาจหน้าที่ในการจัดสรรแจกแจงสิ่งที่มีคุณค่าต่างๆ ให้กับสังคม

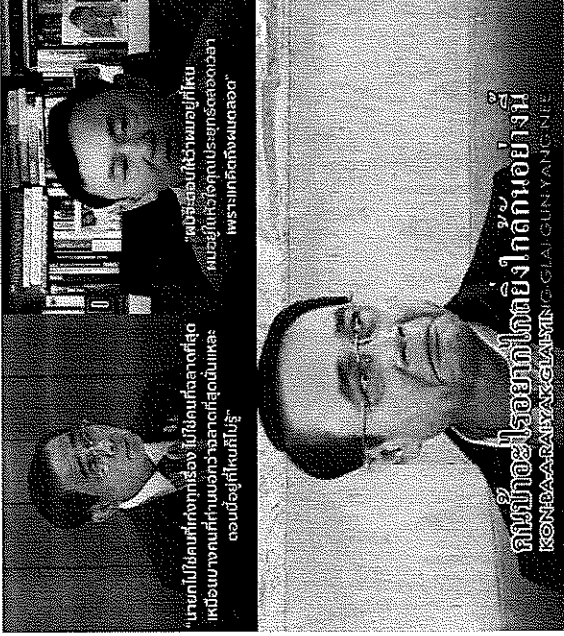

DAVID EASTON

- การเมือง — เกี่ยวข้องกับรัฐ
- การเมือง — อำนาจ

ความรักก็เกี่ยวกับรัฐศาสตร์ไหม ?

ความรักก็เป็นการเมืองรึเปล่า ?

ความรักก็เป็นเรื่องการเมือง ?

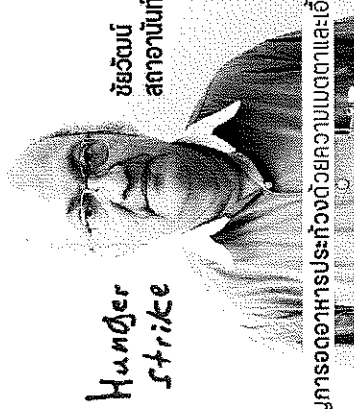
- ความรักมีโครงสร้างที่ชัดเจน เพราะเต็มไปด้วยการศึกษาว่าคุณทำอะไรบ้าง ทำอะไรไม่ได้บ้าง ยกตัวอย่างเช่น สิ่งที่ไม่ได้ปล่อยให้คุณรักใครก็ได้ เช่น คุณมีเพศสภาพชาย ถ้าคุณรักคนที่มีเพศสภาพชาย ด้วยกัน นิด เพราะสังคมไม่ยอมรับ
- เพราะฉะนั้นคนที่มีคุณลักษณะหนึ่งที่ถูกไม่ได้รับอนุญาตนั้น ก็เพราะคุณดันไปทำสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับ ทัศนคติของสังคม นั่นส่วนหนึ่ง
- นอกจากนั้นก็ยังมีเด็กที่บอกว่า คุณต้องดำเนินความสัมพันธ์ยังไง ความสัมพันธ์ที่ดีเป็นอย่างไร พ่อคุณกับ คุณที่รัก 1:1 นะ มาดำเนินความสัมพันธ์ ที่นี่ยังมัน เพราะต่างฝ่ายต่างมีความคาดหวัง แล้วคุณก็จะบีบบังคับอีกฝ่ายหนึ่งให้ทำตามใจคุณ โคตรหมกหมองเลย เพราะคุณต้องต้องร้องและฟาดฟัน

การเมือง กับ ความรัก

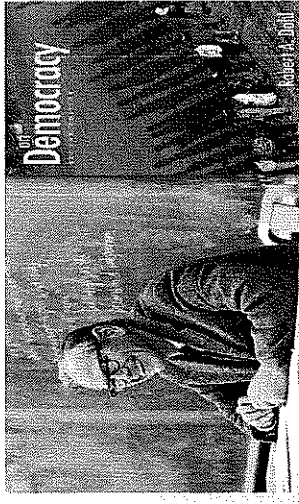
- การเมืองคือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดกติกา อย่าง ถ้ามีคน 3 คนนั่งอยู่ด้วยกัน ทำงานด้วยกัน ถ้าทั้ง 3 คนทำตามใจตัวเอง คุณคนไหน ในที่สุดก็จะเกิดการกำหนด กติกาว่า คุณ 3 คนจะทำงานด้วยกันอย่างไร นั่นคือการเมือง
- เพราะฉะนั้นการเมืองไม่ใช่เรื่องของสภา แต่อยู่ในทุกองู ของชีวิตคุณ

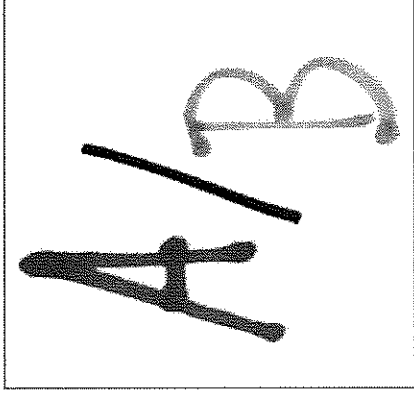
แนวคิดเรื่อง "อำนาจ" เป็นแกนกลางของวิชารัฐศาสตร์

เผชิญการอดอาหารประท้วงด้วยความเบตาตาและเอืออาก

อำนาจ

มโนทัศน์อำนาจจากทศวรรษนักรัฐศาสตร์

“การศึกษาแนวคิดเรื่องอำนาจนั้น โดยแก่นแท้แล้วคือการสร้างข้อถกเถียงเพิ่มซึ่งอย่างไม่มีที่สิ้นสุด” - สตีเวน ลูคส์ (Steven Lukes, 1974)

การเรียนรู้เกี่ยวกับแนวคิด มโนทัศน์ หรือทฤษฎีในเรื่องหนึ่งๆ นั้น มิได้มีอยู่เพียงคำอธิบายเดียว นี่เป็นเสมือนข้อตกลงในชั้นเบื้องต้นในการเรียน แนวคิดเรื่อง “อำนาจ” ก็เช่นเดียวกัน ต่างมีคนที่ให้คำอธิบายแตกต่างกันออกไป ดังนั้นจึงมีความสำคัญที่จะต้องเข้าใจความหมาย (definition) ที่นักวิชาการแต่ละท่าน หรือแต่ละสำนักได้นิยามไว้ โดยในที่นี่จะกล่าวถึงคำอธิบาย 3 ทศวรรษจากนักรัฐศาสตร์ ดังต่อไปนี้

- 1) Robert A. Dahl
- 2) Peter Bachrach & Morton S. Baratz
- 3) Steven Lukes

1.1 ทศวรรษที่หนึ่ง : โรเบิร์ต ดาร์ล (Robert A. Dahl)

Robert A. Dahl : 1915 –2014

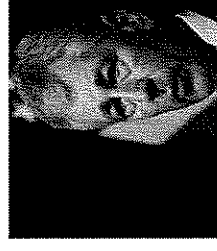
ในบทความ “The Concept of Power” (1957) โรเบิร์ต ดาร์ลได้เสนอถึงความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ฝ่ายหนึ่งมีอำนาจเหนือกว่า (power over) อีกฝ่ายหนึ่ง กล่าวคือ A มีอำนาจเหนือ B ทำให้ B กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งที่ B อาจไม่เต็มใจที่จะทำก็ตาม ซึ่งการที่ A มีอำนาจเหนือกว่า B ก็เพราะ A นั้นควบคุมทรัพยากรได้เหนือกว่า B เราจะเห็นได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ลักษณะที่ไม่เท่าเทียมกันของสองฝ่าย

1.2 ทศวรรษที่สอง : ปีเตอร์ บาคร์ช (Peter Bachrach) กับมอร์ติน บาร์ตซ์ (Morton S. Baratz)

Peter Bachrach

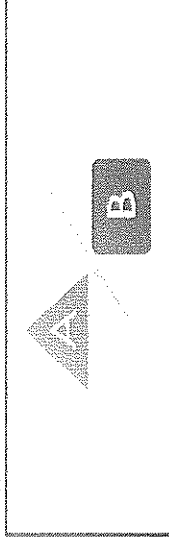

Morton S. Baratz

ในบทความ “Two Face of Power” (1962) ได้เสนอว่าโลกแห่งความจริงอำนาจมีสองโฉมหน้า

ในทัศนะของบาคร์ชกับบาร์ตซ์ โฉมหน้าที่หนึ่งของอำนาจ คือ ความสามารถในการตัดสินใจ (decision-making) ของฝ่ายหนึ่งไปสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง โฉมหน้าที่สองของอำนาจ คือ ความสามารถในการยับยั้งไม่ให้เกิดการตัดสินใจ (nondecision-making) ที่จะกระทบต่อผลประโยชน์

ของตน

- แล้วทำไม A ต้องกัดกันขัดขวาง B คำตอบก็คือ เพื่อให้ไม่ทำให้ B เข้าไปกระทำการใดๆ ที่ส่งผลเสียหายต่อ A ดังนั้น A จึงระดมทรัพยากรที่ตนเองมีแล้วสร้างระบบคุณค่าทางสังคมและการเมืองหรือแนวทางปฏิบัติเชิงสถาบันเพื่อให้ใครให้พื้นที่ สถานการณ์ประเด็นที่เป็นอันตรายต่อตนเอง
- “ซึ่งในลักษณะนี้ก็เท่ากับว่าเป็นแนวคิดเรื่องการไม่ตัดสินใจในฐานะที่เป็นการตัดสินใจแบบหนึ่ง (non-decision decision-making) กลไกหรือการที่เราตัดสินใจจะเกิดขึ้นประเด็นที่มีศักยภาพ ก็จะเป็นประเด็นทางการเมือง ไม่ใช่เข้ามาสู่ระบบทางการเมืองของเราแล้ว ก็เท่ากับว่าเราทำการตัดสินใจที่จะไม่ตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพราะเราจะทำให้เรื่องนั้นเสียหายไปและไม่ต้องการตัดสินใจแล้ว ก็คือการตัดสินใจที่ไม่ตัดสินใจได้ การไม่ตัดสินใจนี้คือการตัดสินใจที่ไม่ตัดสินใจแล้ว ก็กล่าวได้อีกหนึ่งได้ว่า การไม่ตัดสินใจนี้คือการตัดสินใจในรูปแบบหนึ่ง เพราะการไม่ตัดสินใจนี้มันเกิดขึ้นจากการตัดสินใจของเรา ซึ่งมีผลต่อการกระทำทางการเมืองในเรื่อง นั้น ๆ”

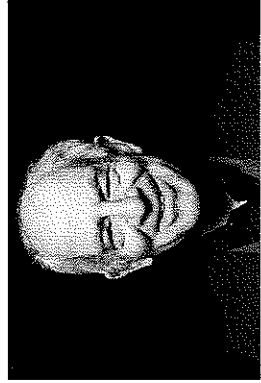
ตรังชมรมมือแรงงาน

ในบทความ "Two Face of Power" ปีเตอร์ บาคช์ (Peter Bachrach) กับเออร์สัน บาคช์ ยังได้กล่าวถึงคำศัพท์อีกหลายคำที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องอำนาจ ผู้สอนจึงรวบรวมคำศัพท์ดังกล่าวมาไว้ดังนี้

คำ	แปล	ความหมาย
Coercion	การบังคับ	เกิดขึ้นเมื่อ A สามารถทำให้ B เชื่อฟังตนโดยผู้ว่าจะทำให้เกิดความสูญเสีย B ได้ เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่าง A กับ B
Influence	อิทธิพล	เกิดขึ้นเมื่อ A สามารถทำให้ B เปลี่ยนแนวประพฤติปฏิบัติได้โดยมิได้มีการขู่ว่าจะทำให้เกิดความสูญเสีย ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยแฝง
Authority	อำนาจหน้าที่	เกิดขึ้นเมื่อ B ยอมคล้อยตาม A เพราะตระหนักว่าคำสั่งของ A ขอบด้วยเหตุผล (reasonable) ไม่ว่าจะเพราะเนื้อหาของคำสั่งดังกล่าวจะสมเหตุสมผลในตัวของมันเองหรือเป็นเพราะคำสั่งนั้นเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ชอบด้วยเหตุผล
Force	กำลัง	เกิดขึ้นเมื่อ A สามารถทำให้ความประสงค์ของตนประสบความสำเร็จในสถานการณ์ที่ B ไม่ยอมคล้อยตามโดยปกติโอกาสมีให้ B สามารถเลือกได้ก็ยกต่อไปว่าจะตกลงคล้อยตามหรือไม่ตกลง
Manipulation	การบงการ	เกิดขึ้นในกรณีที่ B คล้อยตามคำสั่งของ A โดยไม่รู้ตัวว่าคำสั่งนั้นมาจากไหนและจะมีผลต่อตนเองอย่างไร

แปลโดย สมเกียรติ รันทะนะ (2557, น. 10-11)

1.3 ทักษะที่สาม : สถิติเฟิน ลุคส์ (Steven Lukes)

Steven Lukes : 8 March 1941

- สตีเฟิน ลุคส์ ได้นิยามความหมาย “อำนาจ” ไว้ในหนังสือ “Power: A Radical View” (1974) ซึ่งเขาเองไม่พอใจกับความหมายของอำนาจตามที่โรเบิร์ต ดาร์ริ่ง และปีเตอร์ บาคช์กับเออร์สัน บาคช์ ได้ให้ไว้ ข้อเสนองานของลุคส์จึงเสมือนการอธิบายนิยามที่สามของอำนาจ โดยขยายขอบเขตเพิ่มขึ้น/ลึกซึ้งซึ่งมากกว่าสองที่ตนะก่อนหน้านี้ โดยลุคส์ได้คานอำนาจว่า
- 1) A มีอำนาจเหนือ B เมื่อ A กระทำการใดๆ แล้วเกิดผลกระทบต่อ B ในลักษณะที่ขัดกับผลประโยชน์ของ B
  - 2) A จะมีอำนาจเหนือ B ได้ขึ้น A จะต้องอยู่ในฐานะที่มีอิทธิพลต่อ B ที่จะคิดว่าอะไรคือ ความต้องการของตนเอง กล่าวขยายความคือ A สามารถทำให้ B เพื่อฟังคล้อยตามโดยใช้วิธีการควบคุมความคิดและความต้องการของ B
  - 3) A จะมีอำนาจเหนือ B ได้ A จะต้องทำให้ B ไม่สามารถติดตามความต้องการจากปัญหาความทุกข์ยากที่ B กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ซึ่ง B เองก็ยอมรับโดยปริยายว่าเป็นเรื่องที่ยอมรับกำหนดขึ้นแก่หรือฟาล์วจิต (Lukes, 2005)

2.1 อำนาจในฐานะที่เป็นพลังและสิทธิที่จะกระทำการ : โทมัส ฮอบส์ และ จอห์น ล็อก

โทมัส ฮอบส์ : แนวคิดเรื่องรัฐ และอำนาจอธิปไตย

- ในยุคที่ผู้คนส่วนใหญ่ในโลกตะวันตกเชื่อว่าอำนาจของผู้ปกครองเป็นโอนมาจากสวรรค์ซึ่งทำให้ โทมัส ฮอบส์ เสนอความคิดที่แตกต่างออกไปว่าอำนาจนั้นมาจากการตกลงมอบให้โดยประชาชนผู้ถูกปกครอง ซึ่งตรงกันข้ามที่เรียกว่า เป็น “สัญญาประชาคม” (social contract) อีกทั้งข้อเสนอของฮอบส์ได้ทำลายรากฐานความคิดในเรื่องสิทธิของกษัตริย์ (divine rights of king) อีกด้วย

(Thomas Hobbes; 1588-1670)

- ฮอบส์เสนอความคิดเกี่ยวกับเรื่องอำนาจขององค์อธิปัตย์ (sovereign)

- ฮอบส์เชื่อว่ามนุษย์อยู่ในสภาพธรรมชาติ (state of nature)
- แม้ว่ามนุษย์จะมีพื้นฐานจิตใจที่ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางและเห็นแก่ตัวดังที่ได้กล่าวมาก็ตาม ในอีกด้านหนึ่งของความเป็นมนุษย์ โทมัส ฮอบส์ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าในสภาพที่แท้จริงมนุษย์ยังเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอีกประการหนึ่งคือ ความเป็นผู้มีเหตุผล จึงทำให้เกิดการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และนำไปสู่การแก้ปัญหา โดยการรวมกลุ่มกันเป็นสังคม และมนุษย์ตกลงทำสัญญาประชาคม (social contract) ร่วมกันว่า มนุษย์ยอมสละอำนาจและสิทธิที่ติดมาแต่เดิม ในการป้องกันตนเอง และทำลายล้างกันเองไปให้แก่องค์อธิปัตย์ และมาอยู่รวมกันเป็นสังคมภายใต้ อำนาจสูงสุดเด็ดขาดนั้น

จอห์น ล็อก : ว่าด้วยกฎหมาย อำนาจการเมือง และศีลธรรม

(John Locke; 1632-1704)

- นักปราชญ์ชาวอังกฤษในยุคศตวรรษที่ 17 เขียนหนังสือชื่อ Two Treatises of Government (1689) ผู้มีชื่อเสียงมากในความคิดด้านการวางรากฐานเกี่ยวกับอำนาจนิติบัญญัติและการจัดระเบียบสังคม เพื่อให้การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์เป็นไปอย่างมีความเสมอภาคและยุติธรรม
- ล็อก มองมนุษย์และสภาพธรรมชาติของมนุษย์ในเชิงบวกมากกว่าโทมัส ฮอบส์
- สัญญาประชาคมตามทัศนะของล็อกประกอบด้วยสองส่วนคือ สัญญาแรกเป็นสัญญาส่วนตัวของปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆ เข้าร่วมกันเป็นสังคมการเมืองหนึ่ง สัญญาที่สองเป็นสัญญาจัดตั้งรัฐบาลขึ้นมาปกครองสังคมการเมืองนั้นๆ
- จอห์น ล็อกยังเสนอเงื่อนไขในการตั้งขึ้นต่อต้านรัฐบาล (right of revolution) ไว้ด้วยในกรณีที่รัฐบาลใช้อำนาจตามอำเภอใจโดยไม่รับฟังความคิดเห็นของประชาชน
- ล็อกยังได้ให้ความเห็นต่อประเด็นสิทธิในทรัพย์สินว่าเป็นสิทธิตามธรรมชาติและจะถูกควบคุมโดยรัฐบาลไม่ได้ ดังนั้นเขาจึงสนับสนุนให้เอกชนมีสิทธิในทรัพย์สินนั้นๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการปกป้องสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลให้พ้นจากอำนาจการเมือง

- พื้นฐานความคิดของล็อกเริ่มต้นเริ่มจากการพิจารณาสภาพธรรมชาติของมนุษย์เช่นเดียวกับ โทมัส ฮอบส์ แต่มีความแตกต่างกัน คือ มองมนุษย์และสภาพธรรมชาติของมนุษย์ในเชิงบวก มากกว่าโทมัส ฮอบส์
- ล็อกเห็นว่าสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ไม่ได้มีลักษณะที่ว่างมนุษย์ต่างแยกกันอยู่แล้วจะทำอะไรก็ได้ตามใจของตน โดยไม่ต้องคำนึงถึงคนอื่น ๆ อย่างที่ยอบส์เสนอ
- แต่เขาเห็นว่าบางสิ่งซึ่งจำกัดความปรากฏานาของมนุษย์โดยเฉพาะสิทธิในเรื่องทรัพย์สินที่มีเจ้าของครอบครองอยู่แล้ว และสิทธิในการลงโทษผู้กระทำความผิดกฏธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วย สิทธิในการลงโทษผู้กระทำความผิดอันเป็นอาชญากรรม การทำร้ายร่างกาย และภาคการทะลวงใจ อันที่ใกล้เคียงกัน ส่วนอีกสิทธิหนึ่ง คือสิทธิที่จะได้รับค่าตอบแทนสำหรับผู้ที่ได้รับความเสียหาย

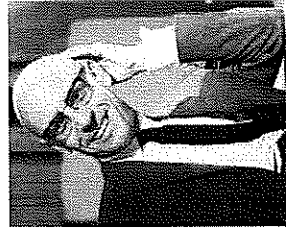
2.2 อำนาจในความหมายที่เป็นทรัพยากร: แม็กซ์ เวเบอร์

Max Weber; 1864-1920

- นักสังคมวิทยาชาวเยอรมัน เป็นผู้ที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการพิจารณาอำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร
- แม็กซ์ เวเบอร์ มองอำนาจว่าเป็นความไม่ความเป็นไปโดยบุคคลผู้มีสถานะทางสังคม อย่างไรก็ตามบุคคลอื่น ควบคุมพฤติกรรมและทรัพยากรใด ๆ เพื่อให้เป็นไปตามที่ต้องการได้ ไม่ว่าจะใช้อุปสรรคหรือการต่อต้านหรือไม่ก็ตาม
- แม็กซ์ เวเบอร์จำแนกการมองอำนาจออกเป็นสามลักษณะที่มาจากอำนาจ คือ อำนาจที่ชอบธรรมและอำนาจที่ใช้กำลังบังคับ
- แม็กซ์ เวเบอร์แบ่งรูปแบบที่มีของอำนาจที่ชอบธรรม (authority) ออกเป็น 3 แบบ ได้แก่ อำนาจที่ชอบธรรมตามหลักเหตุผล-กฎหมาย (rational-legal authority), อำนาจที่ชอบธรรมตามประเพณี (traditional authority) และ อำนาจที่ชอบธรรมตามบารมี (charismatic authority)
- ตามทัศนะของแม็กซ์ เวเบอร์เห็นว่าตัวแบบอำนาจที่ชอบธรรมทั้ง 3 แบบผสมผสานกันไปในสังคม ไม่ได้แยกออกจากกันโดยสิ้นเชิง และไม่มีสังคมใดที่มีอำนาจประเภทใดประเภทหนึ่งที่เป็นที่บริสุทธิ์อยู่เพียงอย่างเดียว

2.4 อำนาจในความหมายของความรู้อื่นและความรู้: มิเชล ฟูโกต์

(Michel Foucault; 1926-1984)

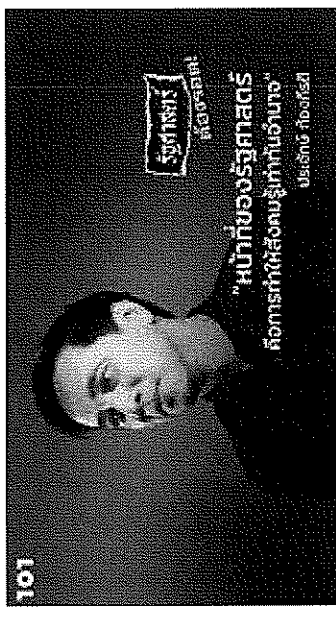
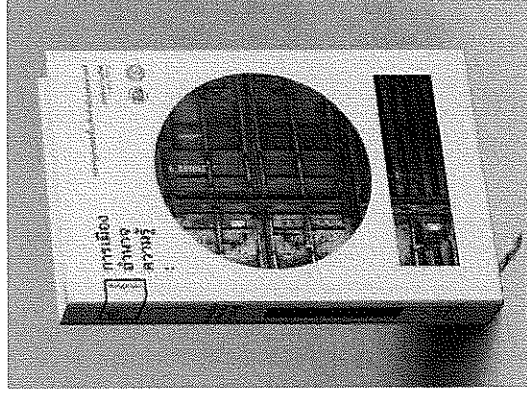
- นักทฤษฎีสังคมชาวฝรั่งเศส ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ด้านประวัติศาสตร์ของระบบความคิด (history of systems of thought)
- อำนาจ (power) ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับความรู้ (knowledge) และความจริง (truth) ที่เรียกว่าวาทกรรม (Discourse)
- การศึกษาอำนาจได้ขยายมุมมองเกี่ยวกับคุณสมบัติของอำนาจออกไปอีกอย่างกว้างขวางให้ครอบคลุมไปถึงแง่มุมในเชิงความจริงและความรู้ด้วย ขณะเดียวกันก็มองเห็นอำนาจเป็นอิสระจากที่เคยมองว่า ผูกติดอยู่กับสถานภาพของบุคคล สถาบันและโครงสร้างสังคม
- มิเชล ฟูโกต์ได้แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างความรู้กับอำนาจ ไฉนที่ความรู้มีอำนาจในการสร้างความจริง ได้เสนอมุมมองใหม่เกี่ยวกับอำนาจที่สำคัญ 2 ประการด้วยกัน ดังนี้
  - 1) ความเชื่อมโยงระหว่างอำนาจกับความรู้และความจริง
  - 2) การดำรงอยู่ของอำนาจในทุกแห่งหน

2.3 อำนาจในความหมายของความสัมพัทธ์ทางสังคม: คาร์ล มาร์กซ์

(Karl Marx; 1818-1883)

- นักปรัชญาสังคมชาวเยอรมัน บิดาแห่งลัทธิมาร์กซ์ (Marxism) ในมุมมองเกี่ยวกับเรื่องอำนาจเป็นการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ทางสังคม
- การที่มาร์กซ์ใช้ชีวิตอยู่ในช่วงศตวรรษที่ 19 ซึ่งเป็นยุคทุนนิยมทำให้เขาวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (power relation) ในเชิงเศรษฐกิจการเมือง (political economy)
- คาร์ล มาร์กซ์ พยายามจะอธิบายว่าความสัมพันธ์ทางการผลิต (relations of production) นั้นเป็นพื้นฐานที่กำหนดเงื่อนไขให้กับความสัมพันธ์เชิงอำนาจทั้งปวง ในสังคมที่มีความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบทุนนิยม ก็จะสร้างเงื่อนไขให้เกิดความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างชนชั้นนายทุนกับชนชั้นแรงงาน
- คาร์ล มาร์กซ์ ไม่ได้มองอำนาจอยู่ในความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคล หากแต่เน้นถึงความสำคัญของการขัดแย้ง

แนวคิดเรื่อง “อำนาจ”

ผู้บรรยาย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศราวดี วิสากรม

วัตถุประสงค์

1. นิสิตสามารถเข้าใจมโนทัศน์/แนวคิดเรื่องอำนาจจากทัศนะนักรัฐศาสตร์ว่ามีความหมายและมีความแตกต่างกันอย่างไร
2. นิสิตเข้าใจความหมายของอำนาจทางสังคมศาสตร์ทั้งสี่แบบว่ามีจุดเด่น และความแตกต่างกันอย่างไร

อำนาจ (power) นับว่าเป็นหนึ่งในหัวใจสำคัญของการเรียนทางด้านรัฐศาสตร์ (Political Science) บทนี้จึงจะกล่าวถึงมโนทัศน์/แนวคิด (concept) และความหมาย (definition) ของอำนาจในทางรัฐศาสตร์ และสังคมศาสตร์ (Social Sciences)

3.1. มโนทัศน์อำนาจจากทัศนะนักรัฐศาสตร์

“การศึกษาแนวคิดเรื่องอำนาจนั้น โดยแก่นแท้แล้วคือการสร้างข้อถกเถียงเพิ่มขึ้นอย่างไม่ที่สิ้นสุด”
- สตีเวน ลุคซ์ (Steven Lukes, 1974)

การเรียนเกี่ยวกับแนวคิด มโนทัศน์ หรือทฤษฎีในเรื่องหนึ่ง ๆ นั้น มิได้มีอยู่เพียงคำอธิบายเดียว นี่เป็นเสมือนข้อตกลงในชั้นเบื้องต้นในการเรียน แนวคิดเรื่อง “อำนาจ” ก็เช่นเดียวกัน ต่างมีคนที่ให้คำอธิบายแตกต่างกันออกไป ดังนั้นจึงมีความสำคัญที่จะต้องเข้าใจความหมาย (definition) ที่นักวิชาการแต่ละท่าน หรือแต่ละสำนักได้นิยามไว้ โดยในที่นี้ผู้สอนจะกล่าวถึงคำอธิบาย 3 ทัศนะจากนักรัฐศาสตร์ ดังต่อไปนี้

3.1.1 ทัศนะที่หนึ่ง โดยโรเบิร์ต ดาร์ล (Robert A. Dahl) นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกัน ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ทางรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเยล สหรัฐอเมริกา ในบทความ “The Concept of Power” (1957) โรเบิร์ต ดาร์ลได้เสนอถึงความสัมพันธ์ทางอำนาจที่ฝ่ายหนึ่งมีอำนาจเหนือกว่า (power over) อีกฝ่ายหนึ่ง กล่าวคือ A มีอำนาจเหนือ B ทำให้ B กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งที่ B อาจไม่เต็มใจที่จะทำก็ตาม ซึ่งการที่ A มีอำนาจเหนือกว่า B ก็เพราะ A นั้นควบคุมทรัพยากรได้เหนือกว่า B เราจะเห็นได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ลักษณะที่ไม่เท่าเทียมกันของสองฝ่าย (Dahl, 1957, p.203-209)

3.1.2 ทักษะที่สอง โดยปีเตอร์ บาคร์ช (Peter Bachrach) กับมอร์ตัน บาร์ตซ์ (Morton S. Baratz) สองนักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกันที่เขียนผลงานร่วมกันหลายชิ้นเกี่ยวกับมโนทัศน์อำนาจ ในบทความ “Two Face of Power” (1962) ได้เสนอว่าโลกแห่งความจริงอำนาจมีสองโฉมหน้า คือ โฉมหน้าแรกเป็นสิ่งที่โรเบิร์ต ดาร์ล นียามไว้

โฉมหน้าที่สอง บาคร์ชกับบาร์ตซ์ อธิบายว่า เมื่อคน/กลุ่มคนได้สร้างกำแพงกีดกันขัดขวางไม่ให้ความขัดแย้งทางนโยบายต่างๆ ไปสู่การรับรู้ของสาธารณะ คน/กลุ่มคนนั้นมีอำนาจ กล่าวขยัยความคือ A มีอำนาจ เพราะได้สร้างกำแพงกีดกันหรือขัดขวางการมีส่วนร่วมของ B โดยสร้างผ่านการไม่ตัดสินใจ (non-decision) ลักษณะดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็นการควบคุมวาระของประเด็นทางการเมือง (agenda of politics) ไม่ให้เข้าสู่กระบวนการทางการเมือง (Bachrach and Baratz, 1962, p.947-952)

แล้วทำไม A ต้องกีดกันขัดขวาง B คำตอบก็คือ เพื่อไม่ให้ B เข้าไปกระทำการใดๆ ที่ส่งผลเสียหายต่อ A ดังนั้น A จึงระดมทรัพยากรที่ตนเองมีแล้วสร้างระบบคุณค่าทางสังคมและการเมืองหรือแนวทางปฏิบัติเชิงสถาบันเพื่อไม่ให้ใครใช้พื้นที่สาธารณะเปิดประเด็นที่เป็นอันตรายต่อตนเอง

“ซึ่งในลักษณะนี้ก็เท่ากับว่าเป็นแนวคิดเรื่องการไม่ตัดสินใจในฐานะที่เป็นการตัดสินใจแบบหนึ่ง (non-decision decision-making) กล่าวคือการทำที่เรตัดสินใจที่จะกีดกันประเด็นที่มีศักยภาพ ที่จะเป็นประเด็นทางการเมือง ไม่ให้เข้ามาสู่กระบวนการทางการเมืองแล้ว ก็เท่ากับว่าเราทำการตัดสินใจที่จะไม่ตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพราะเราจะทำให้เรื่องนั้นเงียบหายไปและไม่ต้องไปตัดสินใจมัน และเมื่อการตัดสินใจเพื่อที่จะไม่ตัดสินใจได้แปรสภาพมาเป็นการไม่ตัดสินใจแล้ว ก็กล่าวได้อีกนัยหนึ่งได้ว่า การไม่ตัดสินใจนี้คือการตัดสินใจในรูปแบบหนึ่ง เพราะการไม่ตัดสินใจนั้นเกิดขึ้นจากการตัดสินใจของเรา ซึ่งมีผลต่อการกระทำทางการเมืองในเรื่อง นั้น ๆ” (เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา, 2546, น. 273)

กล่าวโดยสรุปได้ว่าในทักษะของบาคร์ชกับบาร์ตซ์ โฉมหน้าที่หนึ่งของอำนาจ คือ ความสามารถในการตัดสินใจ (decision-making) ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง โฉมหน้าที่สองของอำนาจ คือ ความสามารถในการยับยั้งไม่ให้เกิดการตัดสินใจ (nondecision-making) ที่จะกระทบต่อผลประโยชน์ของตน

***** Note*****		
ในบทความ“Two Face of Power” ปีเตอร์ บาคร์ช (Peter Bachrach) กับมอร์ตัน บาร์ตซ์ ยังได้กล่าวถึงคำศัพท์อีกหลายคำที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดเรื่องอำนาจ ผู้สอนจึงรวบรวมคำศัพท์บางคำที่ควรทราบไว้ดังนี้		
คำ	แปล	ความหมาย
Coercion	การบังคับ	เกิดขึ้นเมื่อ A สามารถทำให้ B เชื่อฟังตนโดยเชื่อว่าจะทำให้เกิดความสูญเสียแก่ B ได้เมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่าง A กับ B
Influence	อิทธิพล	เกิดขึ้นเมื่อ A สามารถทำให้ B เปลี่ยนแนวประพฤติปฏิบัติได้โดยมิได้มีการขู่ว่าจะทำให้เกิดความสูญเสีย ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยแฝง
Authority	อำนาจหน้าที่	เกิดขึ้นเมื่อ B ยอมคล้อยตาม A เพราะตระหนักว่าคำสั่งของ A ขอบด้วยเหตุผล (reasonable) ไม่ว่าจะเพราะเนื้อหาของสาระของคำสั่งดังกล่าวจะสมเหตุสมผลในตัวของมันเองหรือเป็นเพราะคำสั่งนั้นเกิดขึ้นจากกระบวนการที่ชอบด้วยเหตุผล
Force	กำลัง	เกิดขึ้นเมื่อ A สามารถทำให้ความประสงค์ของตนประสบผลในสถานการณ์ที่ B ไม่ยอมคล้อยตามโดยปิดโอกาสให้ B สามารถเลือกได้อีกต่อไปว่าจะตกลงคล้อยตามหรือไม่ตกลง
Manipulation	การบงการ	เกิดขึ้นในกรณีที่ B คล้อยตามคำสั่งของ A โดยไม่รู้ตัวว่าคำสั่งนั้นมาจากไหนและจะมีผลต่อตนอย่างไร
แปลโดย สมเกียรติ วันทะนะ (2557, น. 10-11)		

3.1.3 ทศนะที่สาม โดยสตีเฟน ลูคส์ (Steven Lukes) นักวิชาการชาวอังกฤษ ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ทางรัฐศาสตร์และสังคมวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยนิวยอร์ก (Professor of politics and sociology at New York University) โดยก่อนหน้านั้นลูคส์เคยสอนหนังสือในมหาวิทยาลัยทั้งในอิตาลี และอังกฤษ ที่ University of Siena, the European University Institute (Florence) และ London School of Economics (LSE) มาก่อน สตีเฟน ลูคส์เองเป็นนักวิชาการที่สนใจและมีความเชี่ยวชาญด้านทฤษฎีสังคมและการเมือง (political and social theory) ซึ่งมีโนทัศน์เรื่องอำนาจก็เป็นหนึ่งในประเด็นที่เขาได้กล่าวถึงไว้

สตีเฟน ลูคส์ ได้นิยามความหมาย “อำนาจ” ไว้ในหนังสือ “Power: A Radical View” (1974) ซึ่งเขาเองไม่พอใจกับความหมายของอำนาจตามที่โรเบิร์ต ดาร์ล และปีเตอร์ บาคร์ชกับมอร์ตัน บาร์ตซ์ ได้ให้ไว้ ข้อเสนอของลูคส์จึงเสมือนการอธิบายโฉมหน้าที่สามของอำนาจ โดยขยายขอบเขตเพิ่มขึ้น/ลึกซึ้งมากกว่าสองทศนะก่อนหน้านี้นี้ โดยลูคส์ให้นิยามอำนาจว่า

1) A มีอำนาจเหนือ B เมื่อ A กระทำการใดๆ แล้วเกิดผลกระทบต่อ B ในลักษณะที่ขัดกับผลประโยชน์ของ B

2) A จะมีอำนาจเหนือ B ได้นั้น A จะต้องอยู่ในฐานะที่มีอิทธิพลต่อ B ที่จะคิดว่าอะไรคือ ความต้องการของตนเอง กล่าวขยายความคือ A สามารถทำให้ B เชื่อฟัง คล้อยตามโดยใช้วิธีการควบคุมความคิดและความต้องการของ B

3) A จะมีอำนาจเหนือ B ได้ A จะต้องทำให้ B ไม่สามารถคิดหาทางออกจากปัญหาความทุกข์ยากที่ B กำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ซึ่ง B เองก็ยอมรับโดยปริยายว่าเป็นเรื่องที่ธรรมชาติกำหนดขึ้นมาหรือฟ้าลิขิต (Lukes, 2005)

จะเห็นได้ว่านิยามอำนาจ ข้อที่ 1) คล้ายกับความหมายที่โรเบิร์ต ดาร์ล และปีเตอร์ บาคร์ชกับมอร์ดัน บารด์ซ์ กล่าวไว้ ขณะที่ข้อที่ 2) และ 3) เป็นนิยามที่สตีเฟน ลุคส์ ได้ให้ไว้เพิ่มเติมซึ่งแตกต่างไปจากข้อที่ 1)

กล่าวโดยสรุป (1) ประการแรก นิยามอำนาจ ทัศนะที่ 1 โดย โรเบิร์ต ดาร์ล และ ทัศนะที่ 2 โดย ปีเตอร์ บาคร์ช กับมอร์ดัน บารด์ซ์ เน้นไปที่การกระทำที่เกิดจากเจตนาของมนุษย์ ซึ่งการเน้นที่ “เจตนา” นี้ ได้รับอิทธิพลมาจากความคิดของแม็กซ์ เวเบอร์

ประการที่สอง นิยามอำนาจ ทัศนะที่ 3 โดยสตีเฟน ลุคส์ ได้กล่าวไว้ว่าสุดยอดของการใช้อำนาจ คือ การที่เราสามารถทำให้คนอื่นเกิดความต้องการในสิ่งที่เราต้องการ นั่นก็คือ เกิดความยินยอมที่มาจากที่เราสามารถควบคุมความคิดและความต้องการของคนอื่นได้ อำนาจตามทัศนะนี้มีขยายขอบเขตที่กว้างกว่าและลึกซึ้งกว่าสองทัศนะก่อนหน้า เพราะในเรื่อง “เจตนา” นั้นการที่ตัวมนุษย์คิดว่าตนเองตระหนักในเจตนาของตัวเองจริงๆ แล้วมนุษย์อาจจะไม่มีความตระหนักในเจตนาของตนเองก็เป็นได้ ซึ่งนิยามอำนาจที่สตีเฟน ลุคส์ กล่าวไว้ได้รับอิทธิพลมาจากความคิดสำนักมาร์กซิสม์ (เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา, 2546, น. 274-276)

และสมเกียรติ วันทะนะ กล่าวสรุปรวบยอดแนวคิด “อำนาจในโฉมหน้าที่สามของลุคส์ คือ ความสามารถในการทำให้ผู้อื่นคล้อยตามตนได้โดยควบคุมความคิดและความต้องการ (controlling thoughts and desires) ของเขาให้ได้นั่นเอง คำนียามของลุคส์ทำให้ความหมายของ ‘อำนาจ’ ขยายตัวกว้างขวางกว่าค่านิยามของดาร์ล และบาคร์ชกับบารด์ซ์ หลายประการ คือ :

1). คำนียามของลุคส์ครอบคลุมทั้งอำนาจในแง่ของการตัดสินใจ (โฉมหน้าที่หนึ่ง) และอำนาจในแง่ของการควบคุมการจัดระเบียบวาระทางการเมือง (political agenda หรือโฉมหน้าที่สอง)

2). ครอบคลุมทั้งประเด็นการใช้อำนาจที่เปิดเผยเป็นรูปธรรม ซึ่งทั้งดาร์ล และบาคร์ชกับบารด์ซ์เน้น และประเด็นที่เป็นศักยภาพ (potential issues) ซึ่งลุคส์คิดว่าควรรวมไว้ด้วย

3). ครอบคลุมทั้งความขัดแย้งที่ปรากฏโดยเปิดเผยหรือสังเกตได้ (observe or over conflict) แบบที่ดาร์ล และบาคร์ชกับบารด์ซ์เน้น และความขัดแย้งแฝง (latent conflict) ซึ่งลุคส์เห็นว่าควรรวมไว้ด้วย และ

4). ครอบคลุมทั้งผลประโยชน์ที่แท้จริงและผลประโยชน์ที่จินตนาการไปเอง (subjective and real interests) ของฝ่ายที่อยู่ภายใต้อำนาจ ซึ่งเป็นประเด็นที่ลุ่มลึกเน้น” (สมเกียรติ วันทะนะ, 2557, น. 11-12)

3.2 ความหมาย 4 แบบของอำนาจในทางสังคมศาสตร์

“The fundamental concept in social science is Power, in the same sense in which Energy is the fundamental concept in physics.” - Bertrand Russell (1872-1970)

เบอร์ทรันด์ รัสเซล (Bertrand Russel) นักปราชญ์ผู้เลื่องชื่อแห่งศตวรรษที่ 20 เคยกล่าวไว้ว่า “แนวคิดหลักในวิชาสังคมศาสตร์ คือ อำนาจ ในความหมายเดียวกันกับที่แนวคิดหลักในวิชาฟิสิกส์ คือ พลังงาน”

3.2.1 อำนาจในฐานะที่เป็นพลังและสิทธิที่จะกระทำการ : โทมัส ฮอบส์ และ จอห์น ล็อก

กล่าวถึงแนวคิดเรื่องอำนาจจากนักปราชญ์แห่งยุคสมัยใหม่ ศตวรรษที่ 17 สองท่าน คือ

โทมัส ฮอบส์ : แนวคิดเรื่องรัฐ และอำนาจอธิปไตย

โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes; 1588-1670) นักปราชญ์ชาวอังกฤษแห่งคริสต์ศตวรรษที่ 17 มีหนังสืออันโด่งดังของเขาชื่อ Leviathan (1651) ในยุคที่ผู้คนส่วนใหญ่ในโลกตะวันตกเชื่อว่าอำนาจของผู้ปกครองเป็นโองการจากสวรรค์ชั้นฟ้า โทมัส ฮอบส์ เสนอความคิดที่แตกต่างออกไปว่าอำนาจนั้นมาจากการตกลงมอบให้โดยประชาชนผู้ถูกปกครอง ซึ่งตรรกะดังกล่าวนี้เรียกว่าเป็น “สัญญาประชาคม” (social contract) ซึ่งเขาเป็นคนบุกเบิกวางรากฐานไว้เป็นคนแรก อีกทั้งข้อเสนอของฮอบส์ได้ทำลายรากฐานความคิดในเรื่องเทวสิทธิของกษัตริย์ (divine rights of king) อีกด้วย

ฮอบส์เสนอความคิดเกี่ยวกับเรื่องอำนาจขององค์อธิปัตย์ (sovereign) คือ กษัตริย์/รัฐเป็นผู้ออกกฎหมายเพื่อรักษาความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินให้แก่สมาชิกในสังคม ซึ่งฮอบส์สนใจระบบอำนาจที่มาจากโครงสร้างสถาบันหลักที่เป็นทางการในสังคมเป็นหลัก

พื้นฐานความคิดของโทมัส ฮอบส์นั้นเป็นผู้หนึ่งที่เชื่อว่ามีกฎธรรมชาติ (natural law) ที่จริงแท้แน่นอนอยู่ในธรรมชาติ เป็นแหล่งกำเนิดของหลักศีลธรรมจริยธรรมของมนุษย์ และหลักการในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์ ก่อนการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมฮอบส์เชื่อว่ามนุษย์อยู่ในสภาพธรรมชาติ (state of nature) ที่ปราศจากการควบคุมไม่ว่าจะเป็นอำนาจจากศีลธรรม สังคม หรือ การเมือง แม้มันจะมีสิทธิตามธรรมชาติ

(natural rights) เพื่อความอยู่รอดของชีวิต แต่ก็ยังเป็นชีวิตที่ไร้ความมั่นคงและปราศจากหลักประกันในชีวิต เนื่องจากความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ในการแสวงหาความมั่นคงให้ตนเอง มนุษย์จึงทำร้ายกันเอง ชีวิตคล้ายกับภาวะสงคราม จึงเต็มไปด้วยลักษณะโดดเดี่ยว ยากจน น่าเกลียด โหดร้ายและไม่ยืนยาว ในสภาพเช่นนี้มนุษย์ไม่รู้จักความผิด ความถูกต้อง ไม่มีความยุติธรรม สภาพธรรมชาติสอนให้มนุษย์ดิ้นรนเพื่อตนเอง และสนองต่อความต้องการของตนเองเป็นด้านหลัก

แม้ว่ามนุษย์จะมีพื้นฐานจิตใจที่ยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางและเห็นแก่ตัวดังที่ได้กล่าวมาก็ตาม ในอีกด้านหนึ่งของความเป็นมนุษย์ โทมัส ฮอบส์ได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าในสภาพที่แท้จริงมนุษย์ยังเป็นผู้ที่มีคุณลักษณะอีกประการหนึ่งคือ ความเป็นผู้มีเหตุผลจึงทำให้เกิดการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา และนำไปสู่การแก้ปัญหา โดยการรวมกลุ่มกันเป็นสังคม และมนุษย์ตกลงทำสัญญาประชาคม (social contract) ร่วมกันว่ามนุษย์ยอมสละอำนาจและสิทธิตามธรรมชาติที่มีมาแต่เดิม ในการป้องกันตนเองและทำลายล้างกันเองไปให้แก่องค์อธิปัตย์และมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคมภายใต้อำนาจสูงสุดเด็ดขาดนั้น (ซึ่งในทัศนะของโทมัส ฮอบส์เอง ชื่นชอบการปกครองโดยกษัตริย์ตามระบอบสมบูรณาญาสิทธิ) ซึ่งเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางของคนทั่วทุกหมู่เหล่าในสังคม ดังนั้นความคิดในเรื่องอำนาจอธิปไตย (sovereignty) ตามทัศนะของฮอบส์จึงเป็นการผสมผสานระหว่างอำนาจที่มีพลัง ก่อให้เกิดความแตกต่างไปจากสภาพธรรมชาติของมนุษย์และเป็นความชอบธรรมเนื่องจากองค์อธิปัตย์ผู้มีอำนาจเด็ดขาดสูงสุดได้รับอำนาจจากความยินยอมพร้อมใจของเหล่าปวงชน

ความคิดของโทมัส ฮอบส์นับเป็นจุดเริ่มต้นของการทำความเข้าใจเรื่องอำนาจอธิปไตยในฐานะที่เป็นมวลรวมของอำนาจของปัจเจกหรือกลุ่มต่าง ๆ ที่ยินยอมสละอำนาจตนเองให้แก่อำนาจสูงสุดขององค์อธิปัตย์ และยังสะท้อนความเชื่อที่ว่าบุคคลหรือคณะบุคคลที่ได้รับอำนาจสูงสุดนี้จะรับผิดชอบและทำหน้าที่ตามที่มีพันธะสัญญากับปวงชนบนหลักการความเสมอภาคและความยุติธรรมแก่ทุกคน (รัตนา โตสกุล, 2548, น.58-59)

จอห์น ล็อก : ว่าด้วยกฎหมาย อำนาจการเมือง และศีลธรรม

จอห์น ล็อก (John Locke; 1632-1704) นักปราชญ์ชาวอังกฤษในยุคศตวรรษที่ 17 เขียนหนังสือชื่อ Two Treatises of Government (1689) ผู้มีชื่อเสียงมากในความคิดด้านการวางรากฐานเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยและการจัดระเบียบสังคม เพื่อให้การอยู่ร่วมกันเป็นสังคมของมนุษย์เป็นไปอย่างมีความเสมอภาคและยุติธรรม

พื้นฐานความคิดของล็อกเริ่มต้นเริ่มจากการพิจารณาสภาพธรรมชาติของมนุษย์เช่นเดียวกับโทมัส ฮอบส์ แต่มีความแตกต่างกัน คือ มองมนุษย์และสภาพธรรมชาติของมนุษย์ในเชิงบวกมากกว่าโทมัส ฮอบส์

ลึอกเห็นว่าสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ไม่ได้มีลักษณะที่ว่ามีมนุษย์ต่างแยกกันอยู่แล้วจะทำอะไรก็ได้ตามใจของตน โดยไม่ต้องคำนึงถึงคนอื่น ๆ อย่างที่ฮอบส์เสนอ แต่เขาเห็นว่ามึบางสิ่งทีจำกัดความปรารถนาของมนุษย์ โดยเฉพาะสิทธิในเรื่องทรัพย์สินที่มีเจ้าของครอบครองอยู่แล้ว และสิทธิในการลงโทษผู้กระทำผิดกฎธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วยสิทธิในการลงโทษผู้กระทำผิดอันเป็นอาชญากรรม การทำร้ายร่างกาย และการกระทำอย่างอื่น ๆ ทีใกล้เคียงกัน ส่วนอีกสิทธิหนึ่ง คือสิทธิทีจะได้รับค่าทดแทนสำหรับผู้ได้รับความเสียหาย

จอห์น ลึอกยังชี้ให้เห็นว่าสภาพธรรมชาติมีข้อจำกัดบางประการเพราะมนุษย์ยังเป็นผู้พิพากษาการกระทำของตนเอง ซึ่งก่อให้เกิดความลำเอียงเข้าข้างตัวเองและพรรคพวก ดังนั้นเขาจึงเสนอจัดตั้งองค์กรทีทำหน้าที่ตีความกฎหมายอย่างยุติธรรม จัดตั้งฝ่ายบริหารเพื่อรักษากฎหมายและปฏิบัติตามคำพิพากษาของศาลยุติธรรม และจัดตั้งฝ่ายนิติบัญญัติเพื่อวางกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการให้คำพิพากษาคดีต่างๆ การแก้ไขข้อจำกัดของสภาพธรรมชาติทีกล่าวมานี้เป็นเรื่องสำคัญสำหรับมนุษย์ ดังนั้นจึงต้องทำสัญญาประชาคม โดยลึอกเห็นว่ามนุษย์จะต้องยอมสละอำนาจและสิทธิทีจะลงโทษของคนทุกคน แล้วมอบให้แก่องค์กรทีทำหน้าที่แทนสมาชิกในสังคม

สัญญาประชาคมตามทัศนะของลึอกประกอบด้วยสองส่วนคือ สัญญาแรกเป็นสัญญารวมตัวกันของปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคลต่างๆ เข้าร่วมกันเป็นสังคมนการเมืองหนึ่ง สัญญาที่สองเป็นสัญญาจัดตั้งรัฐบาลขึ้นมาปกครองสังคมนเมืองนั้น ๆ

แม้ว่าประชาชนจะมอบอำนาจให้แก่องค์อธิปัตย์เพื่อปกครองบ้านเมืองแต่ก็มิได้หมายความว่าจะใช้อำนาจได้ตามอำเภอใจอย่างไรชอบเขต ซึ่งจอห์น ลึอกยังเสนอเงื่อนไขในการขัดขืนต่อต้านรัฐบาล (right of revolution) ไว้ด้วยในกรณีทีรัฐบาลใช้อำนาจตามอำเภอใจโดยไม่รับฟังความคิดเห็นของประชาชน ในสภาวะทีประชาชนถูกละเมิดสิทธิ สภาวะเลวร้ายอันเนื่องมาจากการถูกบีบบังคับจากรัฐบาล ประชาชนต้องตกอยู่ในสภาวะเลวร้ายยิ่งกว่าตอนอยู่ในสภาพธรรมชาติทีเรียกว่าสภาพอนาธิปไตย (anarchy) รวมถึงอยู่ในสภาวะการณ์ทีผู้ออกกฎหมายกลับออกกฎหมายมาติรอนสิทธิของประชาชน

ความคิดตามหลักปรัชญาของลึอกยังได้ให้ความเห็นต่อประเด็นสิทธิในทรัพย์สินว่าเป็นสิทธิตามธรรมชาติและจะถูกควบคุมโดยรัฐบาลไม่ได้ ดังนั้นเขาจึงสนับสนุนให้เอกชนมีสิทธิในทรัพย์สินนั้นๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานทีสำคัญในการปกป้องสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลให้พ้นจากอำนาจการเมือง สถาบันหลักทางการเมืองการปกครองในสังคมนจึงต้องปกครองประชาชนอยู่บนพื้นฐานของศีลธรรมและความยุติธรรม (ริตนา โดสกุล, 2548, น.60-61)

กล่าวสรุปแนวคิดของโทมัส ฮอบส์และ จอห์น ลึอกเป็นพื้นฐานทีสำคัญของกระบวนการสร้างรัฐ โดยการเสนอให้ปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคลสละสิทธิตามธรรมชาติแล้วมอบอำนาจให้แก่องค์อธิปัตย์ผู้เป็น

ตัวแทนอำนาจสูงสุด ความคิดของทั้งสองเป็นฐานที่มาของแนวคิดเรื่องการเมืองอำนาจนำในสังคมเน้นอำนาจศูนย์กลางในการจัดการดูแลให้เกิดประโยชน์สุขแก่สมาชิกในสังคม โดยถือได้เน้นปรัชญาทางศีลธรรมเป็นตัวกำกับการใช้อำนาจของตัวแทนอำนาจสูงสุดและสิทธิในการปฏิบัติในกรณีที่ตัวแทนอำนาจใช้อำนาจในทางที่ผิด แต่ฮอบส์เน้นการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมเพื่อแก้ปัญหาความเห็นแก่ตัวของปัจเจกบุคคล

3.2.2 อำนาจในความหมายที่เป็นทรัพยากร: แมกซ์ เวเบอร์

อำนาจ = ทรัพยากร คืออะไร? คำตอบคือ ความพยายามทำความเข้าใจกับความหมายของอำนาจในแนวทางนี้ ตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดเกี่ยวกับคุณสมบัติของอำนาจในฐานะที่เป็นเสมือนสิ่งของหน่วยหนึ่งหรือทรัพยากรอย่างหนึ่ง ที่เชื่อว่ามีอยู่แล้วในธรรมชาติ และสามารถนำมายึดถือเป็นคุณสมบัติส่วนหนึ่งของตัวมนุษย์และสังคมได้ ภายใต้เงื่อนไขบางประการ ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นที่มาของอำนาจและก็อาจสูญเสียได้โดยการถูกยึดและถูกขโมยไปได้เช่นกัน แต่เมื่อมีหน่วยดังกล่าวอยู่ในตัวแล้วก็จะทำให้มนุษย์และสังคมนั้นมีความสามารถในการชิงการบังคับให้บรรลุผลหรือการกำหนดให้เป็นไปอย่างใดอย่างหนึ่งก็ได้

แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber; 1864-1920) นักสังคมวิทยาชาวเยอรมัน เป็นผู้มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการพิจารณาอำนาจในฐานะที่เป็นทรัพยากร เพราะมีคนนำแนวความคิดของเขาไปใช้ในการอธิบายเรื่องอำนาจกันอย่างแพร่หลายอย่างมาก

แมกซ์ เวเบอร์ มองอำนาจว่าเป็นความเป็นไปได้ที่บุคคลผู้มีสถานภาพในความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างหนึ่งสามารถควบคุมคนอื่น ควบคุมเหตุการณ์และทรัพยากรใด ๆ เพื่อให้เป็นไปตามที่ต้องการได้ ไม่ว่าจะมีการอุปสรรคหรือการต่อต้านหรือไม่ก็ตาม ดังนั้นอำนาจจึงมักจะเป็นสิ่งที่ผูกติดอยู่กับสถานภาพของตัวบุคคลหรือเป็นทรัพยากรที่ติดตัวบุคคลอันเนื่องมาจากสถานภาพของเขานั้นเอง ในภายหลังมีนักวิชาการเรียกแนวความคิดเกี่ยวกับอำนาจเช่นนี้ว่าอำนาจเหนือกว่า (power over) ซึ่งแสดงนัยของระบบสังคมที่จัดความสัมพันธ์กันในแบบสูงต่ำ และขัดแย้งกันระหว่างผู้มีอำนาจกับผู้ไร้อำนาจ (อานันท์ กาญจนพันธ์, 2548, น.210; รัตนา โตสกุล, 2548, น.63)

แมกซ์ เวเบอร์จำแนกการมองอำนาจออกมาสองรูปแบบตามลักษณะที่มาของอำนาจ คือ อำนาจที่ชอบธรรม และอำนาจที่ใช้กำลังบังคับ

อำนาจที่ชอบธรรม (authority) หมายถึง อำนาจที่มีความชอบธรรม (legitimate power) เพราะมักจะเกิดจากการยอมรับและการสนับสนุนของผู้อยู่ใต้อำนาจนั่นเอง ขณะที่อำนาจที่ใช้กำลังบังคับ (coercive power) นั้น ขาดความชอบธรรม (legitimacy) ทางสังคมและตั้งอยู่บนความกลัวและการใช้กำลัง

กล่าวขยายความอำนาจที่ชอบธรรมตามที่เสนอของแม็กซ์ เวเบอร์ อำนาจที่ชอบธรรมนั้นเกิดจากพื้นฐานของการบังคับให้เกิดการยอมรับ (domination) 3 แบบ ในลักษณะที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความชอบธรรม เนื่องมาจากการได้รับการยินยอมและเห็นชอบให้ใช้อำนาจจากผู้อยู่ใต้อำนาจ ซึ่งทำให้สามารถแบ่งลักษณะของอำนาจออกได้ 3 ประเภทคือ อำนาจบังคับตามกฎหมาย (legal domination) อำนาจบังคับตามประเพณี (traditional domination) และอำนาจบังคับตามบารมี (charismatic domination) (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2548, น.210)

แม็กซ์ เวเบอร์แบ่งรูปแบบที่มาของอำนาจที่ชอบธรรม (authority) ออกเป็น 3 แบบ ได้แก่

1) อำนาจที่ชอบธรรมตามหลักเหตุผล-กฎหมาย (rational-legal authority) หมายถึงอำนาจในระบบสังคมที่มีการปกครองซึ่งใช้หลักกฎหมายบังคับทุกคนในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน โดยผู้ที่มีอำนาจตามกฎหมายจะได้รับแต่งตั้งหรือเลือกตั้งขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่รักษาระเบียบตามกฎหมายดังกล่าว ซึ่งทำให้ผู้มีอำนาจตามกฎหมายนั้นดูเสมือนหนึ่งจะมีสถานภาพสูงกว่าคนอื่น ๆ ทว่าในความเป็นจริงแล้ว ผู้อยู่ใต้การบังคับของกฎหมายนั้นเพียงแต่ยอมรับสถานภาพของผู้มีอำนาจตามกฎหมาย เพราะพวกเขาเคารพในตัวกฎหมายมากกว่าตัวผู้บังคับใช้อำนาจตามกฎหมายนั่นเอง

แม็กซ์ เวเบอร์จะจัดให้อำนาจตามหลักเหตุผล-กฎหมายเป็นลักษณะของอำนาจที่มีอยู่เฉพาะกับรัฐสมัยใหม่ (modern state) เท่านั้น เพราะถือเป็นรัฐที่มีระบอบการปกครองที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของหลักการเหตุผลและกฎหมายโดยมีระบบราชการ (Bureaucracy) เป็นกลไกสำคัญในการจัดการปกครอง เวเบอร์เองเชื่อว่าระบบนี้ตั้งอยู่บนหลักการเหตุผลที่ให้ความสำคัญกับความสามารถมากกว่าความสัมพันธ์แบบพวกพ้อง (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2548, น. 210)

2) อำนาจที่ชอบธรรมตามประเพณี (traditional authority) แม็กซ์ เวเบอร์อธิบายว่า เป็นอำนาจที่ชอบธรรมตามความเชื่อในอำนาจที่ดำรงอยู่ โดยผู้ใช้อำนาจมีความชอบธรรมในฐานะเป็นผู้สืบทอดอำนาจมาตามประเพณี มักเป็นลักษณะของอำนาจในรัฐแบบจารีตนิยม (traditional state) ซึ่งเป็นระบบการปกครองที่ใช้กลไกของกลุ่มที่มีความสัมพันธ์และแบบต่าง ๆ เช่น ความภักดีในตัวบุคคล ความผูกพันแบบเครือญาติแบบอุปถัมภ์ และแบบบรรณาการ เป็นต้น แม้ว่าแม็กซ์ เวเบอร์จะหมายถึงเฉพาะรัฐในอดีตเท่านั้น เช่น รัฐศักดินา หรือรัฐในยุคพิวตัลของยุโรป แต่ก็ปรากฏว่ามีรัฐในปัจจุบันมากมายที่ยังคงสืบทอดอำนาจประเภทนี้อยู่ ดังเช่นในกรณีของการเมืองของประเทศไทยที่ปัจจุบันนี้ก็ยังคงยึดติดอยู่กับระบบอุปถัมภ์อย่างเหนียวแน่น จนทำให้การปฏิรูปการเมืองที่แท้จริงจะเกิดขึ้นได้ด้วยความยากลำบาก การเมืองไทยจึงไม่สามารถสะท้อนเจตนารมณ์ของประชาชนได้อย่างแท้จริง เพราะการเลือกตั้งยังไม่มีอิสระ แต่ถูกครอบงำด้วยความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2548, น. 211)

3) อำนาจที่ชอบธรรมตามบารมี (charismatic authority) ถือว่าเป็นอำนาจในตัวบุคคล ซึ่งมีที่มาตรงกันข้ามกับจารีต เพราะตั้งอยู่บนลักษณะพิเศษของตัวของผู้นำ ไม่ว่าจะเป็นผู้มีอำนาจศักดิ์สิทธิ์ ผู้หยั่งรู้อนาคต วีรชนที่ทำให้ผู้นำคนนั้นมีบารมีจนเป็นที่ยอมรับทั่วไป แม็กซ์ เวเบอร์ อธิบายว่าผู้นำที่มีอำนาจบารมีนั้น จะปรากฏตัวขึ้นตามธรรมชาติในสังคมช่วงที่มีวิกฤตทั้งในสังคมของรัฐสมัยใหม่และรัฐจารีตนิยม เพราะอำนาจตามกฎหมายและอำนาจตามประเพณีนั้นไม่สามารถปรับตัวให้สอดคล้องความต้องการของผู้คนในช่วงเวลาวิกฤตได้ดีเท่าใดนัก (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2548, น. 211)

กล่าวสรุปเกี่ยวกับอำนาจที่ชอบธรรมทั้งสามแบบ ตามทัศนะของแม็กซ์ เวเบอร์เห็นว่าตัวแบบอำนาจที่ชอบธรรมทั้ง 3 แบบผสมผสานกันไปในสังคม ไม่ได้แยกออกจากกันโดยสิ้นเชิง และไม่มีสังคมใดที่มีอำนาจประเภทใดประเภทหนึ่งที่บริสุทธิ์อยู่เพียงอย่างเดียว อำนาจในสังคมจึงมีความหลากหลาย ในกรณีที่มีอำนาจบางประเภทมากเกินไป ก็จะมีผลให้สังคมการเมืองนั้นเกิดการบิดเบือนในการใช้อำนาจไปจากเป้าหมายเพื่อสร้างระเบียบและความเท่าเทียมกัน ก็จะนำไปสู่ความโกลาหล เพราะผู้มีอำนาจมักจะใช้อำนาจเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ของตนเองมากกว่า (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2548, น. 210)

คำอธิบายความหมายของอำนาจของแม็กซ์ เวเบอร์ กล่าวข้างต้นนั้นเน้นความสำคัญของตัวบุคคลอย่างมาก (สถานภาพของปัจเจกบุคคล) จนบางครั้งก็มองข้ามลักษณะเชิงโครงสร้างไป (โครงสร้างของระบบสังคม) อาจกล่าวได้ว่าเป็นจุดอ่อนประการหนึ่งของแนวคิดเรื่องอำนาจที่แม็กซ์ เวเบอร์ได้เสนอไว้ ซึ่งทำให้นักคิดรุ่นหลังได้เสนอแนวคิดเรื่องอำนาจในมิติอื่นมาได้แย้ง

3.2.3 อำนาจในความหมายของความสัมพันธ์ทางสังคม : คาร์ล มาร์กซ์

คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx; 1818-1883) นักปรัชญาสังคมชาวเยอรมัน บิดาแห่งลัทธิมาร์กซ์ (Marxism) ในมุมมองเกี่ยวกับเรื่องอำนาจเป็นการพิจารณาที่ความสัมพันธ์ทางสังคม การที่มาร์กซ์มีชีวิตอยู่ในช่วงศตวรรษที่ 19 ซึ่งเป็นยุคทุนนิยมทำให้เขาวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (power relation) ในเชิงเศรษฐกิจการเมือง (political economy)

คาร์ล มาร์กซ์เองได้กล่าวถึงวิวัฒนาการของสังคมว่าประวัติศาสตร์ของมวลมนุษยชาติ คือ การต่อสู้ทางชนชั้น (class struggle) ระหว่างชนชั้นผู้ปกครองกับชนชั้นผู้ถูกปกครอง อย่างเช่นในยุคทุนนิยมที่เขาใช้ชีวิตอยู่ก็เป็นการต่อสู้กันระหว่างชนชั้นนายทุนกับชนชั้นแรงงาน/กรรมาชีพ

คาร์ล มาร์กซ์ พยายามจะอธิบายว่าความสัมพันธ์ทางการผลิต (relations of production) นั้นเป็นพื้นฐานที่กำหนดเงื่อนไขให้กับความสัมพันธ์เชิงอำนาจทั้งปวง โดยปรากฏออกมาอย่างเป็นรูปธรรมมากที่สุด

ลักษณะของชนชั้นทางสังคม เช่น ในสังคมที่มีความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบทุนนิยม ก็จะสร้างเงื่อนไขให้เกิดความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างชนชั้นนายทุนกับชนชั้นแรงงานที่เป็นเสมือนสภาวะที่เปิดทางให้นายทุนสามารถมีอำนาจบังคับเหนือผู้ใช้แรงงาน เพราะอยู่ในฐานะของผู้ควบคุม และผู้เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เช่น โรงงาน ทุน ฯลฯ ขณะที่ผู้ใช้แรงงานจะอยู่ในฐานะที่ตกเป็นเบี้ยล่างต่อนายทุนเพราะเป็นชนชั้นที่ไม่ได้ควบคุมหรือเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตใด ๆ เลยนอกจากแรงงานของตนเอง ทำให้มีอำนาจต่อรองอย่างจำกัด ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจแบบนี้ จะมีความขัดแย้งของอำนาจดำรงอยู่ตลอดเวลา ขณะเดียวกันหากมองในด้านกลับกัน ความขัดแย้งนั่นเองก็กลายเป็นเงื่อนไขสำคัญผลักดันให้เกิดความพยายามในการปรับความสัมพันธ์ด้วยเช่นกัน

กล่าวได้ว่าคาร์ล มาร์กซ์ ไม่ได้มองอำนาจอยู่ในความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคล หากแต่เน้นถึงความสำคัญของความขัดแย้ง จนถึงกับมีผู้เรียกว่าทฤษฎีความขัดแย้ง ด้วยการที่คาร์ล มาร์กซ์จะมองว่าอำนาจนั้นเป็นสภาวะที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ขัดแย้งกันของความสัมพันธ์เชิงอำนาจ โดยเฉพาะการบังคับครอบงำและการตกเป็นเบี้ยล่างของแต่ละชนชั้น ซึ่งต่างพยายามสร้างเงื่อนไขที่เหนือกว่าให้กับชนชั้นของตน ซึ่งในสังคมทุนนิยมนั้นเป็นที่แน่ชัดว่าชนชั้นนายทุนมีอำนาจเหนือกว่าชนชั้นแรงงาน แต่อีกด้านหนึ่งชนชั้นแรงงานแม้จะตกอยู่ในสภาพที่เสียเปรียบในความสัมพันธ์ทางการผลิต แต่ก็สามารถสร้างเงื่อนไขให้ต่อรองกับนายทุนได้ ด้วยการรวมตัว/รวมกลุ่มกันรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้สามารถปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์เชิงอำนาจได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่นกรณีของผู้ใช้แรงงานในสังคมประชาธิปไตยที่เคารพในเสรีภาพของการแสดงความคิดเห็น ผู้ใช้แรงงานอาจมีอำนาจต่อรองสูงขึ้น ด้วยการสร้างพันธมิตรกับชนชั้นอื่นๆ ในสังคม เช่น ชนชั้นกลาง เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปการศึกษาเกี่ยวกับอำนาจของมาร์กซิสม์ เป็นการทำความเข้าใจกับความหมายของอำนาจ จากแง่มุมของความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งถือเป็นเงื่อนไขของการมีอำนาจ คือ สภาวะหรือเงื่อนไขที่กำหนดความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งจะมีลักษณะแตกต่างกันไปไม่ว่าจะเป็นการบังคับ การครอบงำ การต่อรอง การช่วงชิง ความขัดแย้ง ตลอดจนการยอมตกเป็นเบี้ยล่าง บนความเป็นจริงในวิถีทางของระบบความสัมพันธ์ที่เป็นพื้นฐานของความสัมพันธ์นั้น (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2548, น. 212-213)

หากเปรียบเทียบความแตกต่างในการวิเคราะห์เรื่องอำนาจระหว่างแม็กซ์ เวเบอร์กับคาร์ล มาร์กซ์ เวเบอร์เห็นว่าอำนาจที่มาร์กซ์เสนอตั้งอยู่บนหลักการทางเศรษฐกิจ (economic base) มากเกินไปจนขาดรายละเอียดในประเด็นอื่นๆ เวเบอร์เองเห็นด้วยกับมาร์กซ์ที่ว่าอำนาจเศรษฐกิจ (economic power) เป็นรูปแบบหลักของอำนาจในระบบทุนนิยม (capitalism) ของโลกยุคสมัยใหม่ แต่อำนาจเศรษฐกิจอาจเป็นผลมาจากอำนาจที่มาจากรากฐานอื่น ๆ ก็เป็นไปได้ ยกตัวอย่างเช่น อำนาจสังคม (social power) สำหรับเวเบอร์ การแสวงหาคำตอบว่าอำนาจเกิดมาจากแหล่งใด? เป็นเรื่องที่ต้องการคำตอบเชิงประจักษ์ในแต่ละกรณีและไม่สามารถจะลบล้างคำตอบไปที่ปัจจัยด้านเศรษฐกิจเป็นหลักเพียงด้านเดียว เวเบอร์เชื่อว่ามนุษย์ไม่เพียงแต่

ต้องการยกฐานะของตนเองทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ต้องการแสวงหาอำนาจที่สร้างเกียรติยศให้ตนเองในสังคมที่ติดมากับอำนาจนั้นด้วย (รัตนา โตสกุล, 2548, น. 65-66)

แนวคิดเรื่องอำนาจของมาร์กซ์ยังมีอิทธิพลต่อนักคิด นักทฤษฎีมาร์กซิสต์รุ่นต่อ ๆ มา ที่ได้พยายามขยายความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจมากขึ้น จากเดิมที่มักจะถูกจำกัดอยู่ในเชิงเศรษฐกิจการเมืองล้วน ๆ ไปสู่มิติอื่น ๆ เช่น ความสัมพันธ์ในเชิงอุดมการณ์ของอำนาจ ที่มีตัวอย่างนักคิดมาร์กซิสต์ชาวอิตาลีคือ อันโตนิโอ กรัมสกี (Antonio Gramsci; 1891-1937) ที่เรียกอุดมการณ์อำนาจที่ครอบงำว่า “Hegemony” และทฤษฎีวิพากษ์ (critical theory) ทั้งหลาย อาทิ สำนักนีโอมาร์กซิสต์ (Neo-Marxism) สำนักแฟรงค์เฟิร์ต (Frankfurt School) สำนักเบอร์มิงแฮม (Birmingham School) นักคิดในฝรั่งเศสเช่น แนวคิดเรื่องวัฒนธรรมกับอำนาจและชนชั้นของ ปีแอร์ บูร์ดิเยอ (Pierre Bourdieu) การวิเคราะห์วาทกรรมของมิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault) ฯลฯ ซึ่งแต่ละแนวคิดก็ได้มีการพัฒนา ขยายขยาย และเพิ่มพูนขึ้นอย่างมากมาย

3.2.4 อำนาจในความหมายของความจริงและความรู้ : มิเชล ฟูโกต์

มิเชล ฟูโกต์ (Michel Foucault; 1926-1984) เป็นนักทฤษฎีสังคมชาวฝรั่งเศส ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ด้านประวัติศาสตร์ของระบบความคิด (history of systems of thought) ฟูโกต์เองเป็นนักคิดที่สนใจเรื่องอำนาจและได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจมาโดยตลอด ซึ่งความเข้าใจเรื่องอำนาจของฟูโกต์นั้นมีพลวัตเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาไม่ได้หยุดนิ่ง อย่างไรก็ตามในที่นี้จะกล่าวถึงอำนาจ (power) ที่เชื่อมโยง/สัมพันธ์กับความรู้ (knowledge) และความจริง (truth) ที่เรียกว่าวาทกรรม (Discourse)

การศึกษาอำนาจในแนวทางดังกล่าวได้ขยายมุมมองเกี่ยวกับคุณสมบัติของอำนาจออกไปอีกอย่างกว้างขวาง จากแง่มุมที่มักจำกัดอยู่เฉพาะในด้านของความสัมพันธ์ทางสังคม ให้ครอบคลุมไปถึงแง่มุมในเชิงความจริงและความรู้ด้วย ขณะเดียวกันก็มองเห็นอำนาจเป็นอิสระจากที่เคยมองว่า ผูกติดอยู่กับสถานภาพของบุคคล สถาบันและโครงสร้างสังคม ด้วยการหันมามองว่าอำนาจนั้นขึ้นอยู่กับบริบทของยุทธวิธีที่ซับซ้อนที่เกิดขึ้นในสังคมใดสังคมหนึ่งมากกว่า ซึ่งจะเห็นได้ จากความสนใจศึกษานัยของอำนาจที่เกิดจากการสร้างวาทกรรมต่าง ๆ ในความหมายของการนิยามความหมายของความสัมพันธ์ต่างๆ ในเชิงผูกขาดอำนาจในการอธิบายความจริง ที่มักจะเกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา ท่ามกลางปฏิสัมพันธ์การทางสังคมต่างๆ ในทุกๆ ทิศทุกๆ ทาง ซึ่งปรากฏอยู่ทั้งในภาษาและปฏิบัติการของชีวิตประจำวันโดยไม่จำเป็นต้องเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างคู่ตรงข้ามกันเสมอไป ที่มักจะมองความสัมพันธ์เชิงอำนาจเพียงในแง่ของการครอบงำและการต่อต้านเท่านั้น

มิเชล ฟูโกต์ได้แสดงให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างความรู้กับอำนาจ ในแง่ที่ความรู้มีอำนาจในการสร้างความจริง ซึ่งสามารถมีบทบาทในการกำหนดความสัมพันธ์เชิงอำนาจได้ ความเข้าใจใหม่เกี่ยวกับอำนาจ

ของมิเชล ฟูโกต์นี้ช่วยให้การศึกษาเรื่องอำนาจ สามารถแยกตัวออกมาจากความคิดเรื่องอำนาจของทฤษฎีของ มาร์กซิสม์ได้ เพราะไม่ได้ผูกติดอยู่เฉพาะกับประเด็นในเรื่องผลประโยชน์ของชนชั้น และการครอบงำทาง อุดมการณ์อีกต่อไป โดยมิเชล ฟูโกต์ ได้เสนอมุมมองใหม่เกี่ยวกับอำนาจที่สำคัญ 2 ประการด้วยกัน ดังนี้

1) ความเชื่อมโยงระหว่างอำนาจกับความรู้และความจริง ตามนัยดังกล่าวมิเชล ฟูโกต์อธิบายว่าสิ่ง ที่เราคิดว่าเรารู้ในยุคสมัยหนึ่งเกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่นเรื่องอาชญากรรมจะมีผลต่อวิธีการที่เรา จะจัดการ ควบคุม และลงโทษอาชญากร ดังนั้นความรู้จึงไม่ได้คงอยู่ในสุญญากาศแต่จะมีบทบาทผ่านเครื่องมือ และยุทธวิธีต่างๆ ในสถานการณ์เฉพาะตามบริบททางประวัติศาสตร์และระบอบทางสถาบัน เช่น สังคมสมัยใหม่ ใช้ระบบศาลและคุกเป็นเครื่องมือในการควบคุมอาชญากร ซึ่งหมายถึงผู้ที่ทำผิดไปจากสิ่งที่สังคมในขณะนั้นคิด ว่าถูกต้อง แต่ในช่วงเวลาอื่นสิ่งที่คิดว่าผิดนั้นอาจจะถูกต้องก็ได้ขึ้นอยู่กับอำนาจในการสร้างและนิยาม ความหมายของความผิดนั้นว่าเป็นจริงอย่างไร ไม่ว่าสิ่งนั้นจะจริงหรือไม่ ถ้าเพียงแต่ทุกคนคิดว่าจริงก็จะมีผล บังคับให้เป็นไปเช่นนั้นได้แล้วนั่นก็คือความจริงที่สร้างผลกระทบได้จริง แม้ว่าจริง ๆ แล้วจะไม่เคยมีการพิสูจน์ ได้ว่าความจริงเป็นอย่างไรก็ตาม (อานันท์ กาญจนพันธ์, 2548, น. 214)

มิเชล ฟูโกต์ เรียกความจริงในแง่ดังกล่าวนี้ว่าระบอบของความจริง (Regime of Truth) ซึ่งต่างจาก ความจริงสมบูรณ์ที่แท้จริง ที่คงอยู่เช่นเดิมทุกยุคทุกสมัย เพราะเป็นความจริงที่เกิดจากวาทกรรมที่สังคมในยุค หนึ่งสร้างและนิยามความหมายขึ้นมาในเชิงอำนาจ เพื่อผูกขาดอำนาจในการอธิบายให้เกิดผลกระทบขึ้นตาม ที่ต้องการ

กล่าวสรุปแนวคิดเรื่องวาทกรรมของ มิเชล ฟูโกต์ เป็นการพยายามเชื่อมโยงเรื่องสำคัญสามเรื่องเข้า ด้วยกันนั่นคือ ความรู้ อำนาจและความจริง กล่าวโดยรวม ๆ ได้ว่าวาทกรรมเป็นการสร้างความรู้ การผลิต ความรู้หรือการนิยามความรู้บางอย่างขึ้นมาเพื่อให้มีอำนาจในการกำหนดความจริง (อานันท์ กาญจนพันธ์, 2553: ออนไลน์)

2) การดำรงอยู่ของอำนาจในทุกแห่งหน ซึ่งเป็นการปฏิเสธความคิดเดิม ๆ ที่มักเข้าใจกันว่าอำนาจ นั้นกระจายไปในทิศทางเดียว มีจุดกำเนิดจากบนลงล่างหรือจากที่มาแหล่งเดียว เช่น จากองค์อธิปัตย์ รัฐ และ ชนชั้นปกครอง เป็นต้น ในความคิดของมิเชล ฟูโกต์อำนาจไม่เคยผูกขาดอยู่ที่ศูนย์กลางแห่งเดียว แต่กระจาย อยู่ทั่วไปเหมือนเครือข่าย ความสัมพันธ์เชิงอำนาจจึงสอดแทรกอยู่ในทุกระดับของการดำรงอยู่ทาง สังคม ในทุกแหล่งทุกที่ของชีวิตทางสังคม ทั้งในพื้นที่ส่วนตัว พื้นที่ของครอบครัว หรือแม้กระทั่งการมี เพศสัมพันธ์ ซึ่งเท่า ๆ กับในพื้นที่สาธารณะของการเมือง เศรษฐกิจและกฎหมาย

ลักษณะที่สำคัญยิ่งกว่านั้นของอำนาจ ในความคิดของ มิเชล ฟูโก ก็คือ อำนาจนั้นไม่ได้มีแต่ด้านลบ ในแง่ของการกดขี่และควบคุม (domination) แต่อำนาจยังสร้างสรรค์ผลผลิต ไม่ว่าจะจะเป็นความสุข รูปแบบ

ของความรู้ และวาทกรรมต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นการให้ความหมายที่มีนัยในเชิงการเสริมสร้างอำนาจด้วย (empowerment) เพราะเหตุผลที่ว่า เมื่ออำนาจมีอยู่ในทุกที่จึงไม่มีใครสามารถผูกขาดอำนาจไว้แต่ผู้เดียวได้ ตรงกันข้ามทุกคนสามารถสร้างสรรค์อำนาจขึ้นมาได้ทั้งสิ้น ขึ้นอยู่กับบริบทและเงื่อนไขต่าง ๆ ว่าจะส่งเสริมมากน้อยเพียงใดเท่านั้น(อานันท์ กาญจนพันธ์, 2548, น. 214-215)

ที่กล่าวมาเป็นเพียงแนวคิดเรื่องอำนาจประเด็นหนึ่งเท่านั้นในอีกหลาย ๆ ประเด็นที่มิเชล ฟูโกต์ได้เสนอไว้ ฟูโกต์เองได้รับการยกย่องเป็นผู้มีความคิดริเริ่มแปลกใหม่ ยากต่อการทำความเข้าใจ วิพากษ์และท้าทายความคิดที่มีมาก่อนอย่างซุตรากลอนโคน เนื่องมาจากปรัชญาที่ฟูโกต์นำเสนอไม่เคยยุติในตัวเองในลักษณะที่นำไปสู่ข้อสรุปเชิงนามธรรมที่เป็นกฎสากลทั่วไปอย่างทีนักทฤษฎีในยุคแสงสว่างทางปัญญาทั้งหลายนิยมทำกัน และแม้ว่า มิเชล ฟูโกต์จะไม่ยอมรับว่าเขาเป็นนักคิดสายหลังโครงสร้างนิยม (post-structuralism) และหลังทันสมัยนิยม (postmodernism) แต่ความคิดของเขาก็มีอิทธิพลอย่างมากในการวางรากฐานให้กับวิถีคิดทั้งสองแนวทาง และได้รับการอ้างอิงในวงวิชาการทางสังคมวิทยา มานุษยวิทยา ประวัติศาสตร์ ปรัชญา รัฐศาสตร์ ภาษา วรรณคดี จิตวิเคราะห์ และการแพทย์สมัยใหม่อย่างมากมาย (รัตนา โตสกุล, 2548, น. 74-75)

เอกสารอ้างอิง

รัตนา โตสกุล. (2548). มโนทัศน์เรื่องอำนาจ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สมเกียรติ วันทะนะ. (2557). ทฤษฎีอำนาจ. กรุงเทพฯ : สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2553). หมายเหตุสังคม ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร(องค์การมหาชน). วาทกรรม.

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา

<http://downtoearthsocsc.thaigov.net/1/modules.php?name=News&file=article&sid=57> (1 กันยายน 2553).

อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2548). “อำนาจ” แนวคิดพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2 (ฉบับปรับปรุง). เชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา. (2546). “power/อำนาจ” คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย เล่ม 1. สิริพรรณ นกสวน และเอก ตั้งทรัพย์วัฒนา, (บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Bachrach, Peter and Baratz, Morton S. “Two Face of Power” *The American Political Science Review*. 56, no. 4 (1962) : 947-52.

Dahl, Robert A. “The Concept of Power” *Behavioral Science*. 2,3 (1957) : 201-215

Lukes, Steven. (2005). *Power: A Radical View*. Second edition. London ; New York : Macmillan.

เอกสารแนะนำอ่านเพิ่มเติม

นฤพนธ์ ตัวงวิเศษ “Power” คำศัพท์ทางมานุษยวิทยา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา

<http://www.sac.or.th/databases/anthropology-concepts/glossary/116>.

รัตนา โตสกุล. (2548). *มโนทัศน์เรื่องอำนาจ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

สมเกียรติ วันทะนะ. (2557). *ทฤษฎีอำนาจ*. กรุงเทพฯ : สมาคมรัฐศาสตร์แห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2548). “อำนาจ” แนวคิดพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2 (ฉบับปรับปรุง). เชียงใหม่: ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา. (2546). “power/อำนาจ” คำและความคิดในรัฐศาสตร์ร่วมสมัย เล่ม 1. สิริพรรณ นกสวน และเอก ตั้งทรัพย์วัฒนา, (บรรณาธิการ). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.